

ENERĢIJAS TAUPIŠANAS SACENSĪBAS

PAŠVALDĪBU DARBINIEKIEM

ROKASGRĀMATA
ENERĢOKOMANDAS
DALĪBNIEMIEM

C4S
TEAM UP FOR ENERGY

Pirmo reizi publicēts 2015. gada Novembrī, otro reizi publicēts pēc revīzijas 2018. gada septembrī

Dizains un rediģēšana: **Originālais koncepts "Farm", pārstrādātais dizains "Iconica"** (Ungārija)
Grafiskās ilustrācijas: **Samantha Auden, Rebekka Dold**

Attēli: **István Ruzsa** (5); **GreenDependent** (9, 11, 12/2, 13, 23, 35);
DollarPhoto (2, 8, 12/1, 17, 19, 26, 28)

Šī COMPETE4SECAP rokasgrāmata ir publicēta saskaņā ar Creative Commons Attribution-Non-Commercial-No Derivative Works 2.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>).

Autori: **Edina Vadovics, Kristóf Vadovics**
and **Orsolya Antal** (GreenDependent Institute, Ungārija)

Ieguldījums: **Līga Žogla** (Ekodoma, Latvija) 5. nodaļa
Pārskatīta: **Anke Merziger** (B. & S.U., DE) and
Emma Denorme (Arbeid & Milieu, BE)

Tekstu no angļu valodas tulkoja: SIA "RT Tulkojumi"
Tekstu latviešu valodā rediģēja: Līga Žogla (Ekodoma, Latvija)

Šī rokasgrāmata kalpo kā vadlīnijas EnergoKomandu dalībniekiem, lai paaugstinātu ēkas energoefektivitāti un veicinātu darbinieku enerģijas lietošanas paradumu maiņu darbavietā.

Tā ir sastādīta save@work projektam, ko līdzfinansē Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju programma "Apvārsnis 2020".

Tikai autori ir atbildīgi par šīs rokasgrāmatas saturu. Tai nav obligāti jāatspoguļo Eiropas Savienības viedoklis. EASME un Eiropas Komisija nav atbildīgas par šeit ietvertās informācijas turpmāku izmantošanu.

gr^{EE}Independent
Intézet

C4S
TEAM UP FOR ENERGY

ENERĢIJAS TAUPIŠANAS SACENSĪBAS

WWW.COMPETE4SECAP.EU

ROKASGRĀMATA ENERGOKOMANDAS DALĪBNIEKIEM

COMPETE4SECAP ir vienu gadu ilgas enerģijas taupīšanas sacensības pašvaldības iestādēm un to darbiniekiem, kas notiks no 2019. gadā no janvāra līdz decembrim. Valsts sektoram ir jārāda piemērs iedzīvotājiem attiecībā uz energoefektivitāti un pielāgošanos klimata pārmaiņām.

Pašvaldību darbinieki īstenos pasākumus, kas mazina klimata pārmaiņas un veicina darbinieku enerģijas lietošanas paradumu maiņu darbavietās.

SATURS

4

IEVADS	5
1. NODAĻA	6
Klimata pārmaiņas, elektroenerģijas izmantošana un paradumu maiņa darba vietās	
2. NODAĻA	8
ES, nacionālā un vietējā atbalsta politika COMPETE4SECAP aktivitātēm	
3. NODAĻA	9
Kas ir COMPETE4SECAP?	
4. NODAĻA	11
Energokomandas	
5. NODAĻA	14
Kā uzsākt kampaņu?	
6. NODAĻA	18
Komunikācija	
7. NODAĻA	22
Intereses un motivācijas uzturēšana	
8. NODAĻA	27
Komandas pārvaldīšana	
9. NODAĻA	30
Labās prakses piemēri no citām enerģijas taupīšanas sacensībām biroja tipa ēku darbiniekiem	
10. NODAĻA	34
Pēc COMPETE4SECAP	
11. NODAĻA	36
Resursi	
PIELIKUMI	38
Jautājumi kolēģiem	
PARTNERI.	39

IEVADS

Vispirms mēs vēlamies pateikties par Jūsu **interesi**, **drosmi** un **aņņēmību**!

Par ko?

Klimata pārmaiņas, fosilā kurināmā izmantošana un energoapgādes drošība ir tikai daži no neskaitāmiem izaicinājumiem, par kuriem mēs pēdējā laikā daudz dzirdam un ar kuriem mums šobrīd ir jāstājas. Mēs Jums pateicamies par:

- Jūsu **interesi**, ka neuzgriežat muguru šīm nopietnajām problēmām un “neiebāžat galvu smiltīs” kā strauss;
- Jūsu **drosmi** stāties pretī klimata izaicinājumiem, tādā veidā rūpējoties par citiem un nākamajām paaudzēm;
- Jūsu **aņņemšanos** rīkoties, nevis tikai runāt un apspriest problēmas ar kolēģiem. Tādā veidā padarot savu apkārtējo vidi un pasauli kopumā par labāku vietu mums visiem.

Mēs zinām, ka elektroenerģijas taupīšana un energoefektivitāte Jūsu darbavietā neatrisinās problēmas, bet kopā ar daudzām citām iniciatīvām un darbībām tās var veicināt lielākas pārmaiņas. Šī iemesla dēļ Eiropas Savienība ir noteikusi mērķus līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas par 40%, palielināt atjaunojamās enerģijas daļu līdz 27%, un veikt **27% energoefektivitātes uzlabojumus**.

Šeit Jūs varat sniegt arī savu ieguldījumu, piedaloties COMPETE4SECAP kampaņā - enerģijas taupīšanas sacensībās. 32 drosmīgas un aņņēmīgas pašvaldības - ieskaitot Jūsu - no 8 Eiropas valstīm ir apvienojušas spēkus, lai izstrādātu ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānus un iesaistītu gadu ilgās enerģijas taupīšanas sacensībās darbiniekus no aptuveni 100 ēkām. Sacensības norisināsies 2019. gadā no janvāra līdz decembrim.

Jūs varat jautāt: „kādēļ es un valsts sektors, mēs jau tā dodam savu ieguldījumu, apkalpojot sabiedrību?”. Un jums ir taisnība, visiem jāpiedalās šajā svarīgajā darbībā, un tādēļ katrs sektors (rūpniecības, mājsaimniecības, pakalpojumi, utt.) arī tiek uzrunāti iesaistīties dažādās

kampaņās visā Eiropā. Bet Jūs – valsts sektors – esat svarīgs paraugs iedzīvotājiem attiecībā uz energoefektivitāti un pielāgošanos klimata pārmaiņām. Projekta COMPETE4SECAP ietvaros mēs vēlētos Jums sniegt palīdzīgu roku, sniedzot Jums atbalstu, zināšanas un rīkus (ieskaitot tiešsaistes rīkus, rokasgrāmatas, apmācības, konsultācijas, dažādus izdales materiālus, utt.). Jebkurā laikā nekavējoties lūdziet padomu vai palīdzību no sava nacionālā COMPETE4SECAP partnera!

Acīmredzot Jūs piedalāties COMPETE4SECAP kampaņā, jo Jūs esat ieinteresēts, drosmīgs un aņņēmīgs, bet, lai palīdzētu motivēt Jūsu kolēģus, ēkas ar vislabāko sniegumu saņems daudz noderīgas balvas.

Šajā rokasgrāmatā ietverti labas prakses piemēri, dažādu situāciju analīzes un padomi Energokomandām, kā palīdzēt, organizēt un motivēt kolēģus uz energoefektīvāku uzvedību darbavietā. **Bet tā nav domāta, lai to lasītu kā grāmatu** – no sākuma līdz beigām! Izlasiet tikai tās daļas, kas Jūs interesē vai kas vislabāk Jums palīdzēs un atvieglos Jūsu darbu sacensību ietvaros. Izmantojiet to kā rokasgrāmatu: paņemiet to, kad sastopaties ar izaicinājumiem vai, ja Jums rodas jautājumi. Mēs tiešām ceram, ka Jūs tajā atradīsiet noderīgu informāciju. Lūdzu, sazinieties ar mums, ja nepieciešama palīdzība, un neaizmirstiet – cīnīties ar klimata pārmaiņām iespējams tikai kopīgiem spēkiem.

Novēlām Jums priecīgas un energoefektīvas sacensības!

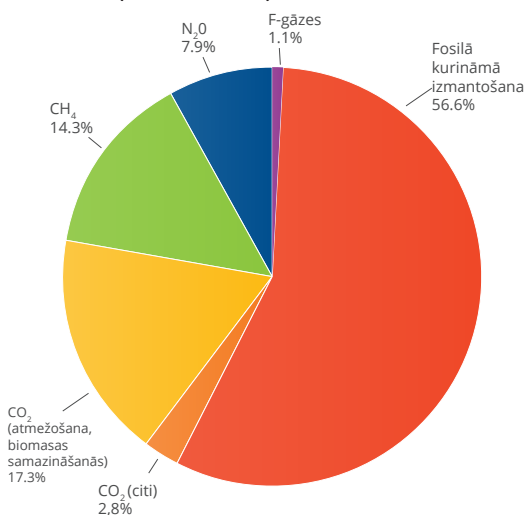
1. NODAĻA

KLIMATA PĀRMAIŅAS, ENERĢIJAS LIETOŠANA UN PARADUMU MAIŅA DARBA VIETĀS

6

Klimata pārmaiņas ir viens no galvenajiem globālajiem vides izaicinājumiem. Piemēram, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, atmežošanās, ozona slāņa noārdīšanās, okeānu paskābināšanās un ūdens līmeņa paaugstināšanās, augsnes erozija u.c. – ar to ikdienas mūsdienās ir jāsastopas. Klimata pārmaiņas notiek arī dabīgi, bet "vismaz 97% klimata zinātnieku, kas aktīvi publicē zinātniskās publikācijas, piekrīt, ka globālās sasilšanas tendences pēdējā gadsimtā visticamāk ir radītas cilvēka darbības rezultātā"¹ Galveno ietekmi uz klimata pārmaiņām rada cilvēku izraisītās siltumnīcefekta gāzu (SEG)² emisijas, kas uzkrājas atmosfērā. Divas galvenās cilvēku darbības, kas veicina SEG veidošanos un tādējādi arī klimata pārmaiņas, ir fosilā kurināmā izmantošana enerģijas ražošanai, transportlīdzekļu darbināšanai, un atmežošana (skatīt attēlu).

Antropogēno SEG emisiju (CO₂ ekvivalents) sadalījums 2004. gadā pasaules līmenī.³

1 Avots: <http://climate.nasa.gov/scientific-consensus/>

2 Vairāk par SEG emisijām un siltumnīcefektu: https://en.wikipedia.org/wiki/Greenhouse_gas

3 Avots: IPCC (2007) Climate Change 2007: Synthesis Report. Available from: http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml

Turklāt arvien biežāk parādās viedoklis, ka ir jāsāk rīkoties jau šobrīd, lai mazinātu un pielāgotos klimata pārmaiņām, jo savādāk no tā izrietošās globālās un vietējās klimata pārmaiņas būs neatgriezeniskas. Eiropas Savienības dalībvalstis piekrīt, ka mēs esam par to atbildīgi un ka visiem ir jāveic pasākumi, lai samazinātu antropogēnās SEG emisijas. Tieši tādēļ šīs rokasgrāmatas mērķis ir palīdzēt valsts iestādēm uzņemties šo atbildību un samazināt elektroenerģijas patēriņu, mainot ikdienas enerģijas lietošanas paradumus un tādējādi samazināt arī SEG emisijas.

Vairāk par klimata pārmaiņu sekām varat uzzināt vietnē http://ec.europa.eu/clima/change/consequences/index_lv.htm vai noskatoties filmu "An Inconvenient Truth" (informāciju skatīt 11. nodaļā).

ENERĢIJAS PATĒRIŅŠ DARBA VIETĀS UN KLIMATA PĀRMAIŅAS

Cilvēkiem ir tendence domāt, ka darbavietas (piemēram, biroji un administrācijas ēkas) no vides skatupunkta nav problemātiski. Tie noteikti nerada tik lielu piesārņojumu apkārtējai videi un klimata pārmaiņām kā rūpniecība, transports un mājsaimniecības.

Tomēr pretēji šim uzskatam ir aprēķināts, ka ēkas, Eiropas Savienībā kopumā, ir atbildīgas par 40% elektroenerģijas patēriņa un 36% CO₂ emisiju⁴ (viena no būtiskākajām SEG emisijām). Enerģijas patēriņš darbavietās ievērojami veicina klimata pārmaiņas:

4 Source: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency/buildings>

- izmantojot enerģiju apkurei, dzesēšanai un apgaismojumam;
- patērējot enerģiju biroja iekārtu darbināšanai;
- patērējot degvielu (enerģiju) darba braucienos, kā arī regulāri braucot uz darbu;
- enerģija, kas nepieciešama produktu ražošanai un pakalpojumu nodrošināšanai;
- un visbeidzot, tā kā sabiedrība apmeklē publiskās ēkas, tai arī ir netieša ietekme uz iedzīvotāju enerģijas patēriņu. Efektīva enerģijas izmantošanas prakse publiskajās ēkās var potenciāli ietekmēt enerģijas patēriņu arī citur: birojos, administrācijas ēkās, māsaimniecībās, sevišķi, ja šie labie prakses piemēri tiek publiskoti un demonstrēti plašākai sabiedrībai.

Tā kā arvien lielāka daļa cilvēku strādā birojos un administrācijas ēkās, ļoti svarīgi ir pievērst uzmanību, kā enerģija tiek izmantota šajās ēkās. Pētījumi un pieredze rāda, ka var sasniegt **līdz pat 20% enerģijas ietaupījuma, mainot tikai ikdienas enerģijas lietošanas paradumus**⁵. Tieši tāpēc COMPETE4SECAP projekta ietvaros tam tiek pievērsta tik liela uzmanība.

KO MĒS DOMĀJAM AR UZVEDĪBAS MAIŅU COMPETE4SECAP? UN KĀ TAS DARBOJAS?

Koncentrējoties uz uzvedības izmaiņu, mēs mērķējam uz ikdienas ierastajiem paradumiem, piemēram, gaismu ieslēgšanu un izslēgšanu, temperatūras iestatīšanu apkures sistēmām, biroja iekārtu izmantošanu, dažādu sistēmu (apkure, apgaismojums, utt.) un aprīkojuma uzturēšanu, pasākumu organizēšanu, ēšanu un dzeršanu, ceļošanu, utt. Ja cilvēkiem uzdotu jautājumu: “vai Jūs varētu būtiski samazināt enerģijas patēriņu, mainot tikai savus ikdienas paradumus un kārtību?”. Bieži būtu atbilde – jā –, bet pētījumi un pieredze rāda, ka tā diemžēl nav. Ar speciālistu palīdzību, apmācībām, praktiskiem rīkiem un Jūsu pūliņiem, mēs varam panākt diezgan lielu enerģijas patēriņa samazinājumu, mainot tikai savu uzvedību – tikpat kā 20%!

Ir vairākas teorijas un paraugi, kas apraksta, kā notiek uzvedības maiņa. Šeit mēs aprakstām Triandis teoriju⁶, lai ilustrētu, ka, lai mainītu uzvedību, mums jākoncentrējas uz daudz dažādiem aspektiem (skatīt attēlu). Triandis parāda, ka sociālie faktori, emocijas, vecie paradumi spēlē nozīmīgu lomu uz pašlaik pastāvošo kārtību jeb cilvēku uzvedību attiecībā uz enerģijas lietošanas paradumiem. Uzvedība, kas notiek nodoma rezultātā (ko ietekmē attieksme, sociālie faktori un emocijas), kā arī tas, ko mēs parasti darītu līdzīgā situācijā (vecie ikdienas paradumi) un visbeidzot veicinošu (vai kavējošu) apstākļu klātesamība.

Sākotnēji tas var šķist biedējoši, tomēr COMPETE4SECAP ir veidots tā, lai palīdzētu Jums ar visām šīm lietām. Tādēļ, ja kādā brīdī jūtaties pazudis vai Jums nepieciešams padoms vai idejas, nevilcinieties un sazinieties ar EKODOMAS pārstāvjiem.

5 Avots: Eiropas Vides aģentūra (EEA) (2013) Achieving energy efficiency through behaviour change: what does it take? Copenhagen, Denmark. 52 p. Available from: <http://www.eea.europa.eu/publications/achieving-energy-efficiency-through-behaviour>

6 Avots: Jackson, T. (2005). Motivating sustainable consumption- A review of models of consumer behaviour and behavioural change. A Report to the Sustainable Development Research Network. London, UK. Available from: http://www.sustainablelifestyles.ac.uk/sites/default/files/motivating_sc_final.pdf

2. NODAĻA

ES, NACIONĀLĀ UN VIETĒJĀ ATBALSTA POLITIKA COMPETE4SECAP

8

Eiropas Savienībā nacionālā un vietējā līmenī ir izstrādāti vairāki politikas dokumenti un izveidotas iniciatīvas, kas palīdz veidot labāku nākotni mums, mūsu bērniem un mazbērniem.

Eiropas Padome 2014. gadā pieņēma ambiciozus enerģijas un klimata pārmaiņu mērķus 2030. gadam – samazināt siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju par 40%, palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru līdz 27%, un **veikt 27% energoefektivitātes uzlabojumu**.

Kamēr mēs atrodamies uz pareizā ceļa, lai sasniegtu 27% mērķi attiecībā uz atjaunojamās enerģijas izmantošanu, mums vēl tāls ceļš ejams, lai sasniegtu uzstādītos energoefektivitātes mērķus. Jums, valsts sektoram, Eiropas Komisija ir piešķīrusi parauglomu energoefektivitātes jomā. Tā kā Jūsu sektors katru gadu iztērē aptuveni 1,500 miljardus EUR jeb 16% no ES IKP, tad pastāv liels ietaupījuma potenciāls. Energoefektivitāti nepieciešams ietvert visās attiecīgajās politikas jomās, ieskaitot izglītību un tālākāpmācību, lai mainītu pašreizējos uzvedības modeļus (šeit varat vairāk izlasīt par ES enerģētikas politiku (angļu valodā)).⁷

Par laimi pēdējā desmitgadē ir bijušas jau vairākas iniciatīvas, kas vērstas uz valsts iestāžu energoefektivitātes paaugstināšanu, tādēļ Jūs neesat vieni!

- **Pilsētu mēru pakts** – ir galvenā Eiropas kustība, kas iesaista vietējās un reģionālās pašvaldības, kas brīvprātīgi apņēmušās paaugstināt energoefektivitāti

un atjaunojamo energoresursu izmantošanu savās teritorijās (www.covenantofmayors.eu).

- **Klimata pārmaiņu finanšu instruments** (KPMI) - Konkursi „Energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldību ēkās”, ko īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARM), piešķirot līdzfinansējumu pašvaldību ēku renovācijas darbiem (www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/KPMI/projekti/).
- **ES projekts 50000 & 1 SEAPS** - sniedz iespēju integrēt Energo pārvaldības sistēmu (EPS) ilgtspējīgas enerģijas rīcības plānos (IERP), balstoties uz tādiem energopārvaldības standartiem kā ISO 50001. Tā mērķis ir palīdzēt pašvaldībām pārvarēt šķēršļus, kas saistīti ar rīcības plānu izstrādi, pastiprināt iekšējo struktūru un procedūras attiecībā uz augstas kvalitātes enerģētikas politikas plānošanu (<http://www.50001seaps.eu/lv/>)

Papildus augstākminētajam ir vairākas iedzīvotāju iniciatīvas, kuru mērķis ir paaugstināt energoefektivitāti vai vismaz tā tiek iekļauta kā viena no aktivitātēm. Kā viena no tādām ir **Transition Towns**. Tā ir labdarības organizācija, kuras uzdevums ir iedvesmot, iedrošināt, sapazīstināt, atbalstīt un apmācīt sabiedrību. Galvenokārt tas notiek pašmācību ceļā ar mērķi veicināt pielāgošanās paradumus klimata pārmaiņām un samazināt CO₂ emisijas. (www.transitionnetwork.org).

Visbeidzot, daudzām publiskām organizācijām un iestādēm (varbūt arī jūsējai), ir šādi starptautiski standarti, kas var palīdzēt Jums sacensību laikā:

- ISO 50001 – Energo pārvaldības sistēma
- ISO 14001 – Vides pārvaldības sistēma
- Enerģijas, vides, klimata vai ilgtspējas politika vai rīcības plāni.

Lūdzu, noskaidrojiet, vai gadījumā Jūsu pašvaldība nav iesaistījies kādā no augstāk minētajām iniciatīvām un vai jau nav izstrādāti kādi saistošie noteikumi vai rīcības plāni, ar kuriem Jūs varētu iepazīties un iespējams uzzināt noderīgu informāciju.

⁷ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/145397.pdf

3. NODAĻA

KAS IR COMPETE4SECAP?

Projekta COMPETE4SECAP (C4S) mērķis ir palīdzēt vietējām pašvaldībām realizēt dzīvē viņu esošos Ilgtspējīgas enerģētikas un rīcības plānus. Projekts veicina standartizētas enerģijas pārvaldības sistēmas ieviešanu pašvaldībās, organizējot enerģijas taupīšanas sacensības un pieredzes apmaiņas pasākumus, iesaistot pašvaldību darbiniekus no 8 dažādām Eiropas valstīm. Projekta ietvaros tiks sniegts arī atbalsts, lai pašvaldības savus esošos IERP papildinātu, izstrādājot Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānus, saskaņā ar Pilsētu Mēra pakta pieeju.

Enerģijas taupīšanas sacensības ir gadu gara kampaņa, kurā piedalīsies publisko ēku darbinieki. Tās norisināsies no 2019. gada 1. Janvāra līdz 31. Decembrim. Labāko ēku darbiniekus sagaida daudz dažādas balvas. Kā jau minēts ievadā, kopumā piedalās aptuveni 100 ēkas, ieskaitot tavu, no 8 Eiropas valstīm (Horvātija, Kipra, Francija, Vācija, Ungārija, Itālija, Latvija un Spānija) sacentīsies šādās jomās:

1. samazināt enerģijas patēriņu mainot ēkas lietotāju paradumus,
2. noorganizēt visradošāko enerģijas taupīšanas kampaņu.

Papildus tam, ka tiks ietaupīta enerģija un samazinātas enerģijas izmaksas, vēl arī daudzas citas balvas saņems dalībnieki ar vislabāko sniegumu:

- Galvenā balva ir paredzēta katras valsts vislielāko enerģijas ietaupījumu sasniegušajai komandai - trīs komandas dalībnieki un mērs varēs piedalīties sacensību noslēguma ceremonijā Briselē 2020. gada Jūnijā;
- dažādas citas balvas arī pārējos komandas dalībniekus.

levadot informāciju online rīkā par enerģijas lietošanu ēkā, Jūs varēsiet redzēt un kontrolēt, kāds ir ēkas enerģijas ietaupījums. Ēkas enerģijas un CO₂ emisiju ietaupījums nepārtraukti tiks parādīts projekta mājaslapā, lai motivētu Jūs, Jūsu kolēģus un pilsētas vadību un lai veicinātu projekta atpazīstamību sabiedrībā, prezentējot iegūtos rezultātus.

Dabiski, ka Jums kā energokomandas dalībniekiem, nav jādara viss vieni pašiem, COMPETE4SECAP nacionālais partneris (EKODOMA) nodrošinās Jūs ar nepieciešamajām zināšanām, rīkiem un atbalstu, lai kontrolētu un samazinātu enerģijas patēriņu ēkās. Jūs nepārtraukti saņemsiet profesionālu palīdzību, apmācības, visa veida drukātus un elektroniskus materiālus un padomus par enerģijas taupīšanu ik pēc divām nedēļām. Lai Jūs un Jūsu kolēģi veiksmīgi varētu piedalīties sacensībās, nacionālais partneris (EKODOMA) nodrošinās un palīdzēs:

- izveidot **EnergoKomandu** ēkā, kas ir atbildīga par motivācijas un informācijas kampaņas vadīšanu;
- veikt ēkas vienkāršotu **energoaudit**;
- veikt energokomandas (ja nepieciešams, citu ēkas darbinieku) **apmācību**;
- sniegs **informāciju** par to, kā samazināt enerģijas patēriņu ēkā, galvenokārt mainot savus ikdienas paradumus;
- nodrošinās ar bukletiem, plakātiem un citiem izdales **materiāliem**, lai palīdzētu informēt citus darbiniekus, ka enerģija ēkā tiek taupīta;
- izveidos **tiešsaistes enerģijas patēriņa monitoringa rīku**, lai kontrolētu enerģijas patēriņu ēkā;
- nodrošinās **enerģijas taupīšanas padomus**, lai palīdzētu Jums un kolēģiem samazināt enerģijas izmantošanu ikdienas darbībā;
- nodrošinās Jūs ar **atbalsta komplektu** (luksometrs, CO₂, temperatūras un relatīvā mitruma sensori, enerģijas patēriņa skaitītāji, uzlīmes un citi izdales materiāli).

TĀTAD, KAS UN KĀ NOTIKS COMPETE4SECAP ENERĢIJAS TAUPIŠANAS SACENSĪBU LAIKĀ?

10

LAIKS	DARBĪBA	PAŠVALDĪBAS/ ĒKAS DALĪBNIKI	ENERGOKOMANDAS DALĪBNIĒKU UZDEVUMI	EKODOMAS SNIEGTAIS ATBALSTS
Sept – Okt 2018	20 ēku identificēšana – vienošanās par sadarbību parakstīšana	Pilsētas vadība		
Nov – Dec 2018	Informācijas apkopošana par ēkām, t.s. enerģijas patēriņa datu apkopošana	Enerģijas eksperti, ēku pārvaldnieki		
Nov – Dec 2018	Energokomandu izveide katrā ēkā	Pilsētas vadība, ēkas pārvaldnieks, entuziastiski darbinieki	Energokomandu izveide	sniedz palīdzību energokomandas izveidošanā, nodrošina kampaņas materiālus
Nov – Dec 2018	Sākotnējie semināri (katrā pašvaldībā)	Energokomanda un citi interesenti, svarīgākie kolēģi.	Piedalās seminārā, Aicina piedalīties arī kolēģus, Izstrādā rīcības plānu savai ēkai.	organizē seminārus, izsniedz rokasgrāmatu
Jan – Dec 2019	Enerģijas taupīšanas sacensības (12 mēneši)	Visi ēkas darbinieki (energokomandas motivēti).	Vada energokomandu, Ievada enerģijas patēriņa datus online rīkā, Motivē kolēģus, Izplata kampaņas materiālus, Izmanto izsniegtās mēriekārtas.	Izveido tiešsaistes rīku datu ievadīšanai Sagatavot enerģijas taupīšanas padomus Sniegt nepārtrauktu atbalstu energokomandas dalībniekiem.
Jan – Marts 2020	Sacensību rezultātu novērtēšana	Valsts enerģijas pārvaldības komanda (pārstāvji no visām energokomandām konkrētajā valstī).	Turpina iesāktās aktivitātes (sīkāk 10. nodaļā)	Nodrošina tiešsaistes rīku datu ievadīšanai
Maijs – Jūnijs 2020	Sacensību noslēguma pasākums katrā valstī	Pilsētu vadība, Energokomanda, mēdiji.	Piedalās pasākumā, aicina piedalīties arī kolēģus.	Organizē pasākumus savas valsts ietvaros.
Jūnijs 2020	Starptautiskā noslēguma ceremonija	Katras valsts pirmās vietas ieguvēji.		Organizē braucienu savas valsts 1. vietas ieguvējiem.

4. NODAĻA

Energokomandai ir ļoti svarīga loma save@work sacensībās! Tās dalībnieki ir kā sacensību vēstnieki savās ēkās un komanda kopumā ir enerģijas ietaupījuma pūliņu sirds un dvēsele. Lai arī lielākajā daļā gadījumu EnergoKomandas dalībniekus ir izvirzījusi pašvaldības vadība, tomēr šim procesam ir jābūt vairāk brīvprātīgam, lai panāktu pēc iespējas labākus rezultātus. Šiem darbiniekiem vajadzētu būt pilniem entuziasma, atbildīgiem un gataviem mainīties pašiem un palīdzēt to darīt arī saviem kolēģiem. Tajā pašā laikā viņiem nav nepieciešams visu darīt pašiem. Viņu uzdevums ir sekot līdzi, lai tiktu izplatīta informācija par sacensībām un darbinieki sāktu piedomāt un rīkoties tā, lai samazinātu enerģijas izmantošanu savās darbavietās.

Ko Jūs kā ENERGOKOMANDAS DALĪBNIKS DARĪSIET?

- Rīkosiet enerģijas taupīšanas kampaņu darbavietā, izmantojot dažādus projekta ietvaros izstrādātos rīkus;
- Palīdzēsiet iesaistīt un motivēt savus kolēģus dalībai kampaņā;
- Informēsiet kolēģus, izmantojot kampaņas materiālus, ko saņemsiet no nacionālā projekta partnera (EKODOMA).
- Regulāri apkoposiet datus par enerģijas patēriņu un ievadīsiet tos tiešsaistes enerģijas patēriņa monitoringa rīkā (Enerģijas konts);
- Piedalīsieties apmācības semināros, interesantos atklāšanas un noslēguma pasākumos.

KĀPĒC NEPIECIEŠANA KOMANDA?

Gan pētījumi, gan pieredze rāda, ka vieglāk, efektīvāk un patīkamāk ir samazināt enerģijas patēriņu, ja darbojas komandā. Komandas

dalībniekiem katram ir savas prasmes, zināšanas, pieredze un idejas ar kurām tie var dalīties, tādēļ pastāv daudz iespēju palīdzēt viens otram, kā arī sniegt atbalstu un iedrošinājumu. Tomēr, lai komanda darbotos veiksmīgi, Jums jāpievērš uzmanība komandas izveidošanai un komandas gara uzturēšanai. Dažādas idejas un padomus, kā uzturēt komandas garu, lasiet **8. nodaļā**.

"Nešaubieties, ka neliela ar idejām bagāta un apņēmības pilna pilsoņu grupa, var mainīt pasauli. Tik tiešām tie ir vienīgie, kas to jebkad ir varējuši." (Margareta Mīda)

CIK LIELA IR ENERGOKOMANDA?

Energokomanda parasti sastāv no 3-10 darbiniekiem atkarībā no ēkas lieluma un darbinieku skaita tajā, kas ir gatavi aktīvāk strādāt pie enerģijas taupīšanas, kļūt videi draudzīgāki un ilgtspējīgāki.

KĀPĒC IR LABI BŪT PAR ENERGOKOMANDAS DALĪBNIKU?

Patiesībā ir ļoti daudz iemeslu! Šeit ir aprakstīti tikai daži no tiem:

- Jūs ar kolēģiem varat strādāt pie kaut kā jauna un gūt pozitīvas emocijas;
- Jūs varat iepazīt kolēģus no citiem departamentiem, kurus līdz šim labi nepazināt un iespējams kļūt arī par draugiem;
- Jūs varat pārbaudīt sevi, izmēģināt un apgūt jaunas prasmes;
- Jūs varat iegūt jaunu informāciju par enerģijas taupīšanu un klimta pārmaiņām no saviem kolēģiem un arī nacionālā projekta partnera (EKODOMA);
- To, ko apgūsiet saistībā ar enerģijas patēriņa samazināšanu (un arī naudas) darbavietās varēsiet izmantot arī savos mājokļos;

- Jūs varat izveidot jaunus kontaktus ar citām komandām no Latvijas un pārējām 8 valstīm, kas piedalās sacensībās;
- Jūs varat palīdzēt savai pašvaldībai samazināt enerģijas patēriņu un izmaksas, kā arī ietekmi uz apkārtējo vidi;
- un visbeidzot, ja noorganizēsiet veiksmīgu un radošu kampaņu, un/vai panāksiet ievērojamu enerģijas samazinājumu, iegūsiet noderīgas balvas un iespēju doties uz Briseli!

KAS VAR BŪT ENERGOKOMANDAS DALĪBNIKI? ■

Ikviens var pievienoties EnergoKomandai, nav nepieciešamas iepriekšējas zināšanas vai pieredze. Jums ir tikai jābūt gatavam pavadīt dažas stundas no sava darba laika pie enerģijas taupīšanas aktivitātēm un palīdzēt arī iesaistīt kolēģus šajos centienos.

Ideāli, ja EnergoKomandas dalībnieki ir no dažādiem departamentiem, ar dažādām prasmēm un zināšanām, jo sacensību laikā būs jāveic dažādi uzdevumi:

- vadība un organizēšana:
 - sacensību un kampaņas vadība darbavietā,
 - energokomandas vadība: sapulču organizēšana, uzdevumu sadales organizēšana, pārliecināties, ka lietas tiek paveiktas, atgādināt cilvēkiem, motivēt cilvēkus, utt.,
 - dažādu pasākumu, tikšanos pie kafijas krūzes un sarunu organizēšana kolēģiem,
 - uzlīmju, plakātu un citu materiālu izvietošana, lai sniegtu kolēģiem padomus un atgādinājumus par enerģijas taupīšanu;
- komunikācija:
 - e-pastu un atgādinājumu sagatavošana un nosūtīšana kolēģiem,
 - interesantu un motivējošu materiālu sagatavošana, lai palīdzētu kolēģiem taupīt enerģiju (izmantojot materiālus, ko saņem no EKODOMA),
 - nelielu informatīvo ziņojumu sagatavošana par COMPETE4SECAP sacensībām un publicēšana pašvaldības mājaslapā vai reģionālajā avīzē,
 - runāt ar kolēģiem, vadību, vietējos pasākumos un informēt medijus par dalību sacensībās, veiktajiem pasākumiem un sasniegto rezultātu,
 - sagatavot rīcības plānu, kā samazināt enerģijas patēriņu ēkā, un ar tiem iepazīstināt kolēģus, vadību, kā arī EKODOMA pārstāvjus;
 - sagatavot pārskatu par sacensību laikā sasniegtajiem rezultātiem, lai informētu vadību un vietējās pašvaldības vadību.
- mērīt un sekot līdž enerģijas patēriņa izmaiņām:
 - pārliecināties, ka skaitītāji tiek nolasīti un patēriņa dati tiek regulāri ievadīti Enerģijas kontā (ik pa divām nedēļām vai vismaz katru mēnesi),
 - palīdzēt saprast saviem kolēģiem, kā enerģija tiek izmantota ēkā, un kādus pasākumus var īstenot, lai to samazinātu;
- izveidot interesantus materiālus un plānot dažādas aktivitātes un pasākumus kolēģiem, lai palīdzētu samazināt enerģijas patēriņu un, to darot kopīgi un labi pavadītu laiku
- pārliecināties, ka EnergoKomandas dalībnieki un kolēģi sacensību laikā lieliski un jautri pavada laiku.

KĀ IZVEIDOT ENERGOKOMANDU?

Veidojot energokomandu tās **sastāvs jāplāno stratēģiski**. Ir ļoti svarīgi, lai komandā būtu dažādi cilvēki, piemēram, tādi, kas:

- spēj panākt, ka lietas tiek izdarītas, vai nu ieņemamā amata dēļ, vai ir nepieciešami kontakti, lai to panāktu,
- ir vai var nodrošināt pieeju enerģijas patēriņa un skaitītāju datiem Jūsu ēkā,
- ir entuziastiski un motivēti samazināt enerģijas patēriņu Jūsu ēkā,
- spēj labi komunicēt un pārliecināt citus,
- prot labi vadīt cilvēku grupas.

Ja tavai ēkai vai pašvaldībai ir ilgtspējas, vides, enerģijas vai klimata rīcības plāns, atceries uzaicināt komandā atbildīgo par šo plānu. Sadarbība un aktivitāšu saskaņošana vai apvienošana sniegs labumu Jums abiem, un kopā spēsiet sasniegt vairāk.

ir daudz un dažādi veidi, kā ieinteresēt cilvēkus piedalīties un kļūt par daļu no energokomandas. Tā kā dažādi cilvēki dod priekšroku dažādiem komunikācijas veidiem (vairāk 6. nodaļā), nepieciešams izmantot dažādus komunikācijas kanālus:

- Iesākumā, lai informētu kolēģus par šo iespēju, laba ideja ir **izvietot plakātus** un izplatīt skrejlapas.
- Ja jums ir **iekšējā mājaslapa vai komunikācijas sistēma**, izplatiet informāciju tur.
- Ja iespējams, izsūtī informatīvu epastu visiem kolēģiem par šo iespēju un uzaicinājumu piedalīties. Epastā paskaidro, kas ir COMPETE4SECAP un enerģijas taupīšanas sacensības.

Jāņem vērā, ka ne vienmēr cilvēki atsaucas uz šādiem publiskiem uzsaukumiem, taču iespējams atsauksies cilvēki, no kuriem to nebūsi gaidījis, iespējams, tāpēc, ka šis cilvēks strādā citā nodaļā un neesiet līdz šim bijuši tik labi pazīstami. Sacensības dos iespēju iepazīt plašāku loku savu kolēģu.

13

Tāpēc paralēli visām citām aktivitātēm, svarīgā arī:

- **uzrunāt kolēģus individuāli:** uzaicini komandā cilvēkus ar kuriem tev patīk strādāt, cilvēkus, kuru zināšanas un prasmes var būt noderīgas. Tu vari viņus uzaicināt personīgi, vai nosūtīt personīgu epastu.

Ja daži kolēģi jau ir ieinteresēti piedalīties sacensībās, bet tu gribētu piesaistīt komandai vēl kolēģus, iespējams, ka vari **noorganizēt neformālu tikšanos**, piemēram, pusdienu pārtraukumā vai neilgi pirms darba dienas beigām, lai informētu arī citus kolēģus par sacensībām un iespēju pievienoties komandai. Par tikšanos vari informēt, izmantojot tos pašu instrumentus, kurus jau izmantoji, lai informētu par sacensībām - epastus, personīgus uzaicinājumus, plakātus utml.

Tā vienmēr ir laba ideja, tikšanās reizēs piedāvāt kādus našķus un uzkodas, pie tējas vai kafijas, lai padarītu tikšanās reizes un dalību komandā pievilcīgāku. Cienājot ar kādiem pašu gatavotiem kārumiem palīdz cilvēkiem neiespringt, atvērties un kopumā uzlabo komandas garu.

5. NODAĻA

KĀ UZSĀKT KAMPAŅU?

14

Jūsu izveidotā enerģijas taupīšanas kampaņa darbavietā būs tik veiksmīga, cik labi to būsiet izplānojis. Tādēļ ir ļoti svarīgi ziedot laiku un pūliņus kampaņas plānošanai un sagatavošanai. Turklāt jāpārliecinās, ka visiem darbiniekiem, kuri piedalās, ir vienota izpratne par mērķiem, saviem pienākumiem un atbildībām. Zemāk aprakstītās idejas un padomi palīdzēs Jums to panākt.

PAŠVALDĪBAS VADĪBAS ATBALSTS UN TĀS IESAISTĪŠANA KAMPAŅĀ

Ja piedalāties COMPETE4SECAP sacensībās, tad Jums ir paveicies, jo Jūsu pašvaldība ir apņēmusies palīdzēt saviem darbiniekiem samazināt enerģijas patēriņu darbavietās un uzlabot darba vidi.

Tomēr ir svarīgi regulāri komunicēt ar pašvaldības vadību. Iespējams, ka viņi jau ir noteikuši, kā un cik bieži vēlas ar Jūsu energokomandu komunicēt un kādu informāciju viņi vēlētos saņemt par ieviestajām aktivitātēm un sasniegtajiem rezultātiem. Ja viņi to nav noteikuši, ņemot vērā darba vietā jau esošās tradīcijas, apsveriet šādas iespējas:

- uzaiciniet pilsētas vadības pārstāvjus uz svarīgākajiem pasākumiem, kurus plānojat rīkot kampaņas laikā. Piemēram, ja Jums ir kampaņas atklāšanas pasākums, palūdziet, lai viņi uzņemas 'īpašu' lomu, piemēram, atklāj pasākumu;
- sasauciet regulāras īsas sapulces, lai apspriestu progresu un izaicinājumus, ar ko esat saskārušies;
- nosūtiet regulāras, bet īsas atskaites pašvaldības vadības pārstāvjiem par padarīto (piemēram, mēneša vai divu mēnešu atskaite par kampaņas rezultātiem – panākto enerģijas samazinājumu).

Ir svarīgi informēt arī plašāku sabiedrību, nevis tikai ēkas darbiniekus un augstāko vadību, par ieviestajām aktivitātēm un Jūsu sasniegtajiem rezultātiem, jo Jūs tam esat pielikuši daudz pūļu un paveikuši ļoti nozīmīgas lietas!

ATRUNĀT NOTEIKUMUS DARBOJOTIES ENERGOKOMANDĀ

Papildus vienošanai par to, kā informēsiet pašvaldības vadību par ieviestajiem enerģijas taupīšanas pasākumiem un sasniegto samazinājumu, ir ļoti svarīgi, lai Jums būtu skaidri arī citi kampaņas dalības aspekti. Piemēram, būtu labi, ja ar savu pašvaldību vienotos par sekojošo:

- kad un cik stundas no sava darba laika Jūs varat veltīt kampaņas izstrādei un ieviešanai;
- kāda veida resursus Jūs varat izmantot (piemēram, telpas sapulcēm, izejvielas kampaņas materiāliem, citu darbinieku darba laiks, utt.);
- kādu informāciju Jūs varat sniegt plašākai sabiedrībai;
- kādus ārējās komunikācijas resursus (pašvaldības mājaslapa, vietējais laikraksts, pašvaldības Twitter kods, u.tml.) Jūs varat izmantot;

Līdz ar to mēs iesakām energokomandas dalībniekiem satikties ar pašvaldības vadību un vienoties par nosacījumiem dalībai sacensībās.

ENERGOKOMANDAS IZVEIDOŠANA UN DARBĪBAS DEFINĪŠANA

Iepriekš 4. nodaļā tika apskatīts, kā piesaistīt dalībniekus energokomandai. Šajā nodaļā mēs vairāk koncentrēsimies uz to kā uzsākt komandas darbu. Tāpat kā kampaņai, arī pirmajai Jūsu energokomandas sapulcei ir ļoti svarīga nozīme, jo tas lielā mērā noteiks kāda būs Jūsu sadarbība visas kampaņas laikā. Būtu vēlams, ka šīs sapulces laikā Jūs apspriestu šādus jautājumus:

- **iepazīstieties** un noskaidrojiet, kādēļ esat nolēmuši pievienoties komandai;
- **apspridiet un noskaidrojiet kampaņas mērķus** un uzdevumus, lai jums ir vienota izpratne. Noderīgi, ja ir vairāki vispārīgie mērķi (piemēram,

visas kampaņas laikā mēs palielināsim izpratni par enerģijas izmantošanu mūsu ēkā), kā arī ļoti specifiski mērķi un uzdevumi (piemēram, sacensību laikā mēs samazināsim enerģijas patēriņu vismaz par 10% un mēs iesaistīsim vismaz 70% kolēģu)

Uz pirmo energokomandas sapulci uzaiciniet kādu no pašvaldības vadības, lai to atklātu un arī parādītu pārējiem, ka Jūsu apņemšanās samazināt enerģijas patēriņu ir augstā līmenī.

- **uzskaitiet un apspriediet visu personu zināšanas un prasmes**, kas var būt noderīgas sacensību laikā. To darot, noteikti padomājiet par visa veida lietām, piemēram, kas var palīdzēt ar kopēšanu, kas var piekļūt skaitītājiem, kam padodas jautru ielūgumu rakstīšana, kas jau zina kaut ko par enerģijas taupīšanu, kas ir ļoti organizēts un pārliecināties par grafika ievērošanu, kas māc spēlēt mūzikas instrumentu utt;
- **vienojieties, cik bieži notiks kopējas tikšanās**, un kad notiks nākamā;
- **apspriediet, kā Jūs komunicēsiet** savā starpā un ar kolēģiem. Piemēram, vai vēlaties izveidot kontaktu sarakstu, kādu sociālo mediju grupas kontu u.tml.
- **nolemjiet par darba plānu energokomandai**. Piemēram, uz tāfeles izveidot vienkāršu plānu visam kampaņas gadam, kā Jūs to redzat pirmajā sapulcē: kas notiks un ko Jūs vēlētos, lai un kad notiek. Vēlāk tas visticamāk mainīsies, bet vienalga ir noderīgi sastādīt plānu, lai nodrošinātu, ka visiem ir viena vīzija un tad katrā sapulcē atgriezties pie šī plāna;
- **uzskaitiet un apspriediet uzdevumus**, kas jāpaveic kampaņas laikā;
- **sadaliet pienākumus** starp komandas biedriem;
- **noteikti gūstiet prieku no dalības sacensībās**. Piemēram, sagatavot kaut ko garšīgu tikšanās reizēm (pašu ceptus cepumus, sulu). Kopīgi izveidot interesantu anketu par klimata pārmaiņām un/vai energoefektivitāti kolēģiem. Noskatīties nelielus video vai noklausīties dziesmas saistībā ar klimata pārmaiņām vai energoefektivitāti (Maikla Džeksona "Earth Song", ieteikumus par filmām un dziesmām skatīt 11. nodaļā).

Iespējams Jums tas liksies par daudz pirmajai sapulcei. Turklāt, ja Jums nav pieejami rezultāti (skat. zemāk) par esošo situāciju, tad Jums liekas, ka bez tiem ir

grūti izveidot labu rīcības plānu. Tādā gadījumā mēs iesakām atstāt plāna izveidi un saistītos uzdevumus uz nākamo sapulci (kam nevajadzētu būt pārāk ilgi pēc pirmās), kā arī uz apmācībām. Kopā ar EKODOMA pārstāvjiem Jūs apspriedīsiet rīcības plāna izveidi, kā arī pienākumu sadalīšanu (skat. grafiku 3. nodaļā).

Kampaņas sākumā būs jāiegulda nedaudz vairāk laika, lai sakārtotu lietas un izveidotu labu darba struktūru. To izdarīt ir svarīgi, jo tas palīdzēs nodrošināt panākumus turpmāk.

ESOŠĀ ENERĢIJAS PATĒRIŅA NOTEIKŠANA GAN ĒKAI, GAN PAŠIEM.

Pirms jūs faktiski ķeraties klāt enerģijas taupīšanas aktivitātēm, Jums jāzina, cik daudz Jūs šobrīd patērējat. Citiem vārdiem sakot ir nepieciešams veikt esošās situācijas novērtējumu, iesaistot pašvaldības ēkas apsaimniekotāju, kā arī EKODOMA ekspertus. Kampaņas laikā jums tiks nodrošināti dažādi rīki, kas palīdzēs Jums veikt ēkas enerģijas lietošanas novērtējumu, enerģijas datu uzskaiti un analīzi un enerģijas lietošanas paradumus. Ar šiem rīkiem Jūs iepazīsities semināru laikā, kas tiks rīkoti katrā pašvaldībā.

Veicot ēkas apsekošanu un novērtējot enerģijas lietošanas paradumus, ir nepieciešams apkopot šādu informāciju:

- **esošie un vēsturiskie enerģijas patēriņa dati** par ēku;
- noskaidrojiet, kas varētu **kavēt enerģijas patēriņa** samazināšanas mērķu sasniegšanu un kādi pasākumi būtu nepieciešami šo šķēršļu pārvarēšanai Jūsu ēkā. Ļoti svarīgi uzskaitīt gan stiprās, gan vājās puses mērķu sasniegšanai. Šāda aktivitāte ir ļoti motivējoša, īpaši, ja to dara visa komanda kopīgi. Šīs rokasgrāmatas 11. nodaļā Jūs varēsiet apskatīt dažas idejas (piemēram, pārbaudes saraksts birojiem, ekokartēšanas rīks, u.c.)
- darbinieku enerģijas **lietošanas paradumi**;
- **energokomandas un kolēģu zināšanas** par klimata pārmaiņām, enerģijas izmantošanu, un aktivitātēm, ko var darīt darba vietā (pielikumā ir anketas piemērs, ko varat izmantot, lai noskaidrotu, kādas ir

esošās zināšanas;

- esošo **enerģijas lietošanas paradumus** energokomandas dalībniekiem, un ar laiku arī citiem kolēģiem.

16

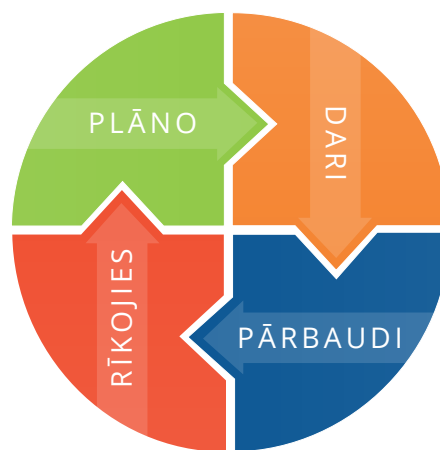
Sākumā jautājumu uzdošana kolēģiem par esošajiem enerģijas lietošanas paradumiem un veidiem, kā to uzlabot, var šķist dīvaina (galu galā viņi nav eksperti). Tomēr pieredze rāda, ka cilvēki, kas izmanto ēku, tās sistēmas (apkuri, apgaismojumu) un aprīkojumu tajā, ļoti daudz zina par to, kā un ko viņi varētu mainīt, lai samazinātu enerģijas patēriņu, pat ja viņi nav enerģijas eksperti. Tādēļ ir vērts viņiem pajautāt! Turklāt viņi jūt, ka viņu viedoklis un pieredze ir svarīgi, visticamāk, ka vēlāk viņi pievienosies kampaņai.

Šis var šķist liels darbs, bet neraizējieties, Jūs saņemsiet atbalstu un palīdzību no EKODOMA pārstāvjiem (sīkāku informāciju skatiet arī 3. nodaļā). Jūs tiksiet uzaicināts uz atklāšanas pasākumu un apmācību semināriem, kur Jūs varēsiet vairāk uzzināt par šīm lietām un kopīgi veikt arī ēkas apsekošanu. Apmācībās saņemsiet daudz dažādus padomus un palīdzību, lai izstrādātu savu rīcības plānu sacensībām un arī, kā turpināt pēc tām.

RĪCĪBAS PLĀNA SASTĀDĪŠANA SACENSĪBU GADAM

Atceraties, ka veiksmīga sacensību īstenošana sākas ar labu plānu, tādēļ pirms sākt sacensības un iesaistīt citus kolēģus, ir svarīgi sastādīt rīcības plānu par to, kā kampaņa tiks īstenota Jūsu ēkā. Šeit ir doti daži ieteikumi par tēmām, kuras varat iekļaut rīcības plānā:

- esošā situācijas analīze, stiprās un vājās puses un pasākumi, kurus nepieciešas ieviest;
- enerģijas taupīšanas mērķis (procentos vai kWh), kas noteikts konkrētam laika periodam;
- enerģijas taupīšanas pasākumu saraksts, ko plānojat īstenot, lai sasniegtu mērķi, ar īsu aprakstu, laika grafiku un par īstenošanu atbildīgo personu;

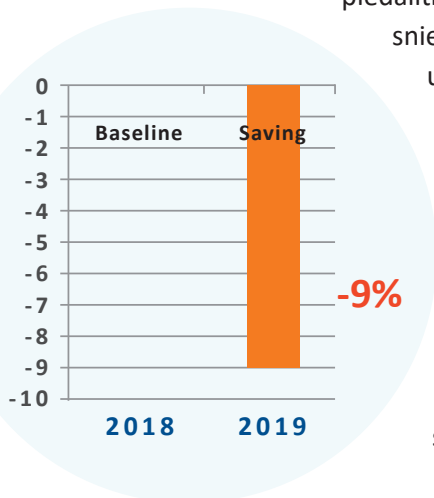
- dažādi pasākumi, ko plānojat rīkot saviem kolēģiem, piemēram, prezentācijas, sacensības, diskusiju forumi, sociāli pasākumi, utt.;
- plāns informatīviem pasākumiem, piemēram, informatīvs izdevums, atgādinājumi, ziņas par enerģijas taupīšanas jautājumiem, plakātu izvietošana, utt.;
- plāns, kā Jūs plānojat kontrolēt darbības, lai pārlicinātos, ka notiek uzvedības un enerģijas taupīšanas izmaiņas;
- komunikācijas plāns: informācija par to, kā plānojat paziņot par saviem pūliņiem ārpus ēkas/biroja. Apsveriet arī sadarbību ar darbiniekiem no citām pašvaldības ēkām, kas nepiedalās sacensībās. Kā Jūs varētu informēt un viņus iesaistīt, lai turpinātu iesākto darbu pēc šīm sacensībām.
- Papildus enerģijas taupīšanai apsveriet runāt arī par citām tēmām, piemēram, atjaunojamā enerģija, ilgtspējīgs transports un mobilitāte, ilgtspējīga pārtika un atkritumu apsaimniekošana.
- Lietderīgi ir arī iekļaut pirmās energokomandas tikšanās galvenos rezultātus - plānotās aktivitātes un uzdevumus pašai energokomandai.

Neaizmirstiet, ka viena no COMPETE4SECAP sacensību balvām tiek piešķirta par labāko rīcības plānu! Tādēļ laba rīcības plāna izveide ir ne tikai noderīga darbam, bet palīdzēs arī iegūt vienu no balvām.

Lai turpināt enerģijas taupīšanu un saistītās darbības pēc sacensībām, kā arī iegūtu lielākas izredzes saņemt vienu no balvām sacensību kategorijā “labākais rīcības plāns”, apsveriet rīcības plāna pārskatīšanu un atjaunošanu ar informāciju par to, kā turpināt kampaņu pēc COMPETE4SECAP projekta beigām.

KOLĒGU IESAISTĪŠANA

Lai Jūsu kampaņa būtu patiešām veiksmīga, citiem vārdiem sakot, lai panāktu pēc iespējas lielāku enerģijas patēriņa samazinājumu, Jums ir jāiesaista savi kolēģi. Viņus ir jāpārliecina un jāmotivē sākt rīkoties un piedalīties kampaņā. Šeit mēs

sniegsim dažas idejas un padomus, kā Jūs varat sākt iesaistīt savus kolēģus jau no kampaņas sākuma. Apskatiet arī 7. nodaļu, kur aprakstīti domi, kā noturēt interesi un motivāciju visu sacensību laikā.

Vispirms kolēģiem jāzina par sacensībām un jāzina, kāds labums ir no dalības tajās. Svarīgi ir uzsvērt, kādēļ enerģijas taupīšana ir svarīga. Šeit ir daži piemēri (sīkāku informāciju skatīt 7. nodaļa par motivāciju), bet būs noderīgi, ja Jūs kopā ar energokomandu uzskaitīsiet papildus ieguvumus, kādi konkrēti ir Jūsu komandai, ēkai un pašvaldībai.

- Jo mazāks enerģijas patēriņš, jo lielāks naudas ietaupījums;
- Iesaistīšanās enerģijas taupīšanas sacensībās uzlabo komandas garu. Jums jāsadarbjas situācijās, kas nav saistītas ar dabu, un visbeidzot tas noved pie labākas darba atmosfēras;
- Sacensībās mēs varam uzzināt jaunas lietas, apgūt jaunas prasmes un izmantot tās prasmes, kas mums piemīt, bet ko mēs parasti darbā neizmantojam;
- Ēkas esošās situācijas analīze novedīs arī pie labākiem darba apstākļiem (piemēram, labāks apgaismojums, uzlabots termiskais komforts un iekštelpu klimats,

utt.), tādēļ tas dod arī ieguvumu veselībai;

- Idejas par taupīšanu mēs varam arī izmantot mājās un arī tur ietaupīt naudas līdzekļus.

Tādēļ noteikti informējiet savus kolēģus par sacensībām, izvietojot plakātus un nosūtot informatīvus e-pastus. Jūs varat noorganizēt arī jautru atklāšanas ballīti uzsākot sacensības: sapulcēšanās pie rīta kafijas, pusdienu pārtraukumā vai darbadienas beigās ar uzkodām un dzērieniem, sniedzot informāciju par COMPETE4SECAP kampaņu, iespējams uzrikojot nelielu viktorīnu par enerģijas un klimata jautājumiem starp dažādiem departamentiem vai darbinieku grupām.

Nākamais ļoti svarīgais solis ir sniegt kolēģiem informāciju par to, **kā viņi var piedalīties kampaņā**, kā arī **kā viņi var ietaupīt enerģiju savā darbavietā**. Šeit ir dažas idejas, kā to nodrošināt:

- Izdalīt regulārus, informatīvus un jautrus informatīvos ziņojumus kolēģiem (piemēram, katru mēnesi);
- Pārliecinieties, ka visi zina par COMPETE4SECAP rīkiem: mājaslapu, termometriem, skaitītājiem u.c.;
- izmantojiet iknedēļas enerģijas taupīšanas padomus, lai palīdzētu ietaupīt, ko saņemsiet no EKODOMAS;
- Uzaiciniet interesantus cilvēkus uz EnergoKomandas tikšanās reizēm (Jūs varat paziņot par tikšanās laikiem un vietu, nosūtot kolēģiem e-pastu, vai izvietojot informatīvās lapiņas, u.tml.);
- izvietot ēkās jautras zīmītes un atgādinājumus kolēģiem par konkrētiem enerģijas taupīšanas pasākumiem (piemēram, izslēgt datoru, dodoties mājās, izslēgt projektoru pēc tikšanās reizēm, u.tml.), un periodiski nomainiet tās;
- Izveidojiet sociālo mediju grupu par sacensībām, kur izvietojat informāciju un pārliecinieties, ka kolēģi par to ir informēti;
- Uzrunājiet viņus tieši, ja Jums nepieciešama palīdzība ar kampaņas ieviešanu saistītos uzdevumos vai pasākumos.

6. NODAĻA

KOMUNIKĀCIJA

18

Uēl viena patiešām svarīga veiksme atslēga enerģijas taupīšanas sacensībās ir komunikācijas ar dažādām mērķa grupām. Jau kampaņas sākumā vajadzētu saprast, ko un kādā veidā mēs paziņojam dažādām mērķa grupām: pašvaldības vadībai, sabiedrībai, kolēģiem no citām ēkām u.c.

4., 5. un 7. nodaļā Jūs varat atrast idejas, kā iesaistīt, motivēt un nodrošināt dažādu dalībnieku un darbinieku apņemšanos. Šajā nodaļā mēs koncentrējamies uz to, ko un kā Jums vajadzētu runāt par enerģijas taupīšanas nozīmīgumu un saistību ar klimata pārmaiņām, un kā komunicēt ar „noliedzējiem” un neieinteresētajiem kolēģiem.

TIPISKĀKĀS ATRUNAS UN KĀ TĀM ATBILDĒT

Cilvēkiem labi padodas izdomāt atrunas, kad runa ir par ikdienas paradumiem un dzīvesveida maiņu. Sevišķi, ja viņi pārāk neatbalsta videi draudzīgu dzīvesveidu, viņi viegli izdomā atrunas, kādēļ viņi nevar piedalīties, piemēram, enerģijas taupīšanas aktivitātēs.

Ja mēs plānojam kampaņā iesaistīt ne tikai apzinīgos, bet arī mazāk ieinteresētos un skeptiskos kolēģus, var būt noderīgi sagatavoties viņu iespējamajām atrunām.

Dažas no tipiskākajām atrunām:

- Klimata pārmaiņas vēl ir tālā nākotnē, kādēļ man kaut kas būtu jādara, lai tās apturētu?
- Zinātnieki redz nākotni pārāk tumšās krāsās, drīzumā nenotiks nekas bīstams.
- Tāpat jau ir par vēlu kaut ko mainīt...
- Es negrāso atteikties no ērtībām ne mājās, ne darbavietā!
- Kādēļ man jābūt tam, kas sāk taupīt enerģiju un mainīt dzīvesveidu? Citi nedara neko! Viņiem jāsāk pirmajiem!
- Kādēļ mēs vienkārši nekompensējam oglekļa emisijas?
- Vadība neļaus mums kaut ko mainīt.
- Zinātne un tehnoloģijas mums palīdzēs ar visām klimata pārmaiņām un enerģijas izmantošanas problēmām.
- Neiespējami, ka ikviens birojā sadarbosies.
- Kam rūp enerģija, ja mums ir daudz citu problēmu?
- Mēs esam pārāk aizņemti, lai piedalītos šajā kampaņā.
- Kā lai es zinu, ko un kā darīt?
- Mūsu ēku nepieciešams vispirms renovēt, tas palīdzētu vairāk nekā mūsu uzvedības maiņa.

Sure glad the hole isn't at our end.

Tipisks viedoklis par klimata pārmaiņām...

Source:

<https://teamchiptkd.files.wordpress.com/2013/02/accountability.jpg>

Argumenti, ko varat izmantot pret šīm atrunām:

Ja parādās iepriekš minētās atrunas un viedoklis, ka tas tak nav priekš manis, tad mēs varam izmēģināt un izmantot sekojošus saprātīgus atgādinājumus, lai pārliecinātu savus kolēģus piedalīties kampaņā:

1. Klimata pārmaiņas nav teātra iestudējums, ko mēs skatāmies kā skatītāji no malas. Tās neizbēgami notiek un mēs visi esam uz šīs skatuves! Lai arī tas var izklausīties dīvaini, mēs esam arī šīs lugas režisori.
2. Ja mēs nestāsimies pretī realitātei, vēlāk tā var mūs nobiedēt! Klimata pārmaiņas jau ietekmē miljoniem cilvēku dzīves visā pasaulē, un ekstrēmie laika apstākļi, ko mēs tagad piedzīvojam, vai ledāju kušana arī nav nejauša. Tas tiešām ir viens no lielākajiem mūsdienu izaicinājumiem un nevis maza problēma, ko var atlikt un atrisināt rīt.
3. Cilvēcei būs daudz labāk, ja mēs apskatīsim klimata izmaiņas kā iespēju palēnināt, pārdomāt mūsu dzīvesveidu un ja mēs labprātīgi sāksim pārveidot mūsu dzīves un padarīsim tās ilgtspējīgākas.
4. Dzīvot videi draudzīgi nenozīmē ciest vai sagādāt sev papildu grūtības. Tas patiesībā var būt jautri! Jūs varat pilnveidot savas zināšanas un prasmes, justies labāk par to, ko Jūs darāt un sajūst gandarījumu un pateicību.

Klimatam un videi draudzīgs dzīvesveids =

- mazāk fosilā kurināmā, tīrāka un alternatīva enerģija...
 - saprātīgāks patēriņš (enerģijas, ūdens, preču), mazākas emisijas, mazāks atkritumu daudzums...
 - mazāk automašīnu, mazāka satiksme, mazāk stresa ...
 - vairāk svaiga gaisa un vairāk zaļo zonu...
 - lēnāka dzīve, mazāk nevajadzīgu lietu...
 - aktīvākas vietējās kopienas, noderīguma sajūta...
 - veselīga pārtika, kosmētika un tīrīšanas līdzekļi...
 - īsākas darba stundas, vairāk brīvā laika...
 - humānāki darba apstākļi (vides un sociālie)...
 - lielāka neatkarība ...
5. Klimata pārmaiņas ir tieši saistītas ar to, kā mēs izmantojam enerģiju. Mērķis nav patērēt to pašu daudzumu vai vairāk kā līdz šim un vēlāk kompensēt mūsu radītās emisijas, bet gan pēc iespējas samazināt mūsu patēriņu un mums būs mazāk ko kompensēt!
 6. Ar zinātni un tehnoloģijām vien nevar atrisināt šo pieaugošo problēmu. Kā jau mēs minējām iepriekš, problēma ir globāla un mums visiem jābūt daļai no šī risinājuma. Nekad nav par vēlu mainīties un pat vismazākā rīcība, piemēram, gaismu izslēgšana, var radīt būtiskas izmaiņas!!

Piecu gaismekļu izslēgšana gaitenēs un telpās, kad Jums tā nav nepieciešama, piemēram, var ietaupīt 60€ un novērst 400 kg CO₂ emisiju gadā⁸.

7. Valsts iestādes, kas rāda piemēru ar enerģijas taupīšanu, ne tikai samazina izmaksas par enerģiju, bet uzlabo arī pašvaldības sociālo atbildību, nemaz nerunājot par darbinieku morāli. Piedaloties COMPETE4SECAP un līdzīgās kampaņās, Jūsu darba vieta var radīt piemēru iedzīvotājiem.
8. Ir jau pieejamas daudz lieliskas idejas par efektīvu enerģijas izmantošanu, nav nepieciešams no jauna izgudrot veidus un metodes. Bet, protams, radošums vienmēr ir apsveicams. Enerģijas taupīšanas kampaņu laikā dalībnieki var arī daudz uzzināt viens no otra un dalīties ar vērtīgām idejām.
9. Uzņēmumiem un birojiem jau ir noorganizētas vairākas veiksmīgas Eiropas enerģijas taupīšanas kampaņas, lai smeltos lielāku iedvesmu un iedrošinājumu, **9. nodaļā** apskatiet to rezultātus un labas prakses piemērus!

⁸ Source: http://ec.europa.eu/clima/citizens/tips/index_en.htm

KĀ RUNĀT PAR KLIMATA PĀRMAIŅĀM UN ENERĢIJAS TAUPIŠANAS NOZĪMĪGUMU JŪSU DARBAVIETĀ?

20

Enerģijas taupīšana palīdz palēnināt klimata pārmaiņas – un jo vairāk mēs taupām, jo vairāk mēs palīdzam! Cilvēku iesaistīšana kampaņā un energokomandā var būt daudz vienkāršāka, ja viņi visi redz kopbildi: ka viņu pūliņi nav tikai, lai veicinātu sabiedriskā tēla uzlabošanu, vai samazinātu enerģijas rēķinus, bet tie ir daudz nozīmīgāki un tā ir globāla un konkrēta rīcība, lai saglabātu planētu nākamajam paaudzēm.

JŪSU SNIEGTĀ INFORMĀCIJA KOLĒGIEM BŪS EFEKTĪVĀKA, JA...

- **...Jūs parādīsiet to kā zinātniski pierādītu faktu, ka cilvēku aktivitātes var veicināt klimata pārmaiņas,** un Jūs netērēsiet laiku un enerģiju, mēģinot pierādīt, ka klimata pārmaiņas faktiski pastāv.
- **...Jūs esat pozitīvs,** un neaizmirstiet pieminēt, cik tas ir izdevīgi sabiedrībai, ja klimata pārmaiņas tiek uztvertas nopietni.
- **...Jūs uzsverat, ka mums visiem ir nepieciešamie līdzekļi, lai rīkotos:** zināšanas, prasmes, kompetences, tehnoloģijas un griba rīkoties. Tie var palīdzēt mums spert soli uz priekšu.
- **...Jūs sniežat visus aspektus,** ko liekas saprātīgi izmēģināt, lai palēninātu klimata pārmaiņas, piemēram, sociālie, vides, morālie, kultūras, ekonomiskie, intelektuālie, drošības un ētiskie aspekti (piemēram, enerģija-drošība/neatkarība, kopienu saistošais spēks, jaunas darba vietas, labāka gaisa kvalitāte, sociālais taisnīgums, morālais apmierinājums, veselības uzlabošana, ietaupījumu palielināšana, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība).
- **...Jūs uzsverat, kāpēc videi un klimatam draudzīgs dzīvesveids ir labāks,** salīdzinot ar pašreizējo dzīves kvalitāti mūsu patērētāju izšķērdīgajā dzīvē: veselīgāka dzīve, vairāk brīva laika ģimenei un pašiem sev, aktīva kopienas dzīve, tīrāka apkārtējā vide, utt. Tas viss ir daļa no daudzsološākas un vēlams ilgtspējīgas nākotnes. Kurš gan nevēlētos tādu dzīvi?
- **...Jūs izvairāties no biedējošas un bīstamas nākotnes atspoguļošanas,** kas var klausītājiem radīt iespaidu, ka mūsu pasaule tāpat ir lemta bojāejai. Tas ir atkarīgs no mums, vai redzam klimata pārmaiņas, kā iespēju sākt jaunu, ilgtspējīgāku dzīvi

vai mēs redzam to kā milzīgu draudu un mēs bailēs paslēpjami. Jums cilvēki jāiedvesmo, nevis jālaupa viņiem cerības. Tomēr Jums skaidri jāpasaka, ko klimata pārmaiņas var atnest cilvēcei, planētas florai un faunai un arī mūsu pašu dzīvēm.

- **...Jūs mēģināt sniegt skaidru attēlu par iespējamo nākotni,** parādiat dažādus scenārijus, pamatojoties uz dažādiem rīcības līmeņiem, lai palēninātu klimata pārmaiņas.⁹
- **...Jūs runājat par videi draudzīgiem, enerģiju taupošiem paradumiem kā par acīmredzamām lietām, ko cilvēki kā mēs visu laiku dara,** tādējādi padarot ilgtspējīgas enerģijas izmantošanu dabiskāku.
- **...Jūs vairākas reizes atkārtojat galveno ziņu, izmantojot dažādus saziņas līdzekļus.**
- **...Jūs neizmantojat sarežģītus vārdus un terminus,** Jums jācenšas, lai visi Jūs saprastu.
- **...Jūs izmantojat efektīvus vizuālos rīkus** (plakātus, video materiālus, attēlus, utt.).
- **...Jums jāparāda dati,** piemēram, cik daudz enerģijas mēs varam ietaupīt ar uzvedības maiņu un cik daudz tas var nozīmēt pašvaldībai.
- **...Jums jāpārliecinās, ka cilvēki saprot:** ar viņu palīdzību un iesaistīšanos ir iespējams mainīties!

Simple and smart messages are the easiest to get through to people's hearts and minds!
Source: <http://airforcelive.dodlive.mil/2009/12/air-force-is-full-of-energy-about-saving-energy>

9 You can read about different global pathways and future scenarios in: IPCC, 2014: Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 151 pp., available from: http://ar5-syr.ipcc.ch/ipcc/resources/pdf/IPCC_SynthesisReport.pdf and The Living Planet Report 2014 available from http://cdn1.footprintnetwork.org/Living_Planet_Report_2014.pdf

- ...Jūs veidojat savu klausītāju vērtības, morālo attieksmi un gaidas pašiem pret sevi, kad Jūs mēģināt mainīt viņu enerģijas lietošanas paradumus. Nevainojiet viņus par viņu pašreizējo uzvedību, bet norādiet, ka tā neatbilst viņu vērtībām un cerībām.
- ...Jūs pievēršat uzmanību dažādām publikācijām un dažāda veida cilvēkiem*.

*Sekojošās publikācijās Jūs varat izlasīt konkrētus padomus, kā uzrunāt dažāda veida cilvēkus:
 George Marshall (2007) Carbon Detox: Your step-by-step guide to getting real about climate change or Psychology of Climate Change Communication
<http://www.cred.columbia.edu/guide>
 Dažas ātrās idejas skatiet arī 7. nodaļā

NODERĪGI RĪKI, KĀ KOMUNICĒT KAMPAŅAS LAIKĀ		
AR KO?	KĀ?	KĀDĀ NOLŪKĀ?
Energokomandas biedriem	tikšanās	<ul style="list-style-type: none"> • nostiprināt apņemšanos • uzturēt garu • motivēt vienam otru • īstenot idejas • dalīties ar jaunumiem • informēt par pasākumiem • dalīties ar praktisku informāciju • sūtīt atgādinājumus • dalīties ar kampaņas pagaidu rezultātiem
	e-pasti	
	mailing list	
	video materiāli, attēli, publikācijas	
	Konta izveide sociālajos tīklos (Twitter, Facebook u.c.)	
Jaunumi/ziņojumi	<ul style="list-style-type: none"> • dalīties ar kampaņas pagaidu rezultātiem 	
Kolēģiem	e-pasti	<ul style="list-style-type: none"> • saņemt atbalstu projektam • informēt par pasākumiem • sniegt jaunāko informāciju par sasniegumiem • vākt un dalīties ar idejām • sniegt vispārīgu informāciju par kampaņu • apspriest idejas • motivēt vienam otru
	informatīvais izdevums	
	tikšanās	
	plakāti	
	jautras zīmītes un lapiņas, uzlīmes visā birojā	<ul style="list-style-type: none"> • atgādināt par taupīšanas veidiem • palīdzēt, lai taupīšana kļūtu par regulāru praksi
	neformāla apmācība	<ul style="list-style-type: none"> • dalīties ar zināšanām un informāciju • paskaidrot, kādēļ notiek kampaņa un ko iespējams sasniegt
	pasākumi	<ul style="list-style-type: none"> • lielāka iesaistīšanās • būt kopā ar citiem un stiprināt komandu
	konta izveide sociālajos tīklos	<ul style="list-style-type: none"> • dalīties ar idejām • jautri pavadīt laiku un ar prieku taupīt • būt kopā ar citiem un stiprināt komandu
	atskaites	<ul style="list-style-type: none"> • novērtēt • apkopot progresu un rezultātus
Ēkas apmeklētājiem	plakāti	<ul style="list-style-type: none"> • palielināt publicitāti un izpratni • iepazīstināt ar projektu • sniegt jaunumus par rezultātiem un sasniegumiem • iepazīstināt ar organizācijām, kas piedalās sacensībās, projekta partneriem un projekta sponsoriem, kas ir devuši ieguldījumu sacensību izveidē
	ziņojumi organizācijas tīmekļa vietnē vai sociālo mediju lapā	
	stends, utt. vietējās kopienas pasākumā	
Iedzīvotājiem – ārējā komunikācija	preses relīzes	<ul style="list-style-type: none"> • palielināt publicitāti un izpratni • iepazīstināt ar projektu • sniegt jaunumus par rezultātiem un sasniegumiem • iepazīstināt ar organizācijām, kas piedalās sacensībās, projekta partneriem un projekta sponsoriem, kas ir devuši ieguldījumu sacensību izveidē • sniegt idejas citām organizācijām • demonstrēt vietējās iestādes parauglomu energoefektivitātes jomā
	raksts vietējā laikrakstā	
	intervija vietējā laikrakstā	
	prezentācija vietējā pasākumā	
	projekta mājaslapa	

7. NODAĻA

MOTIVĀCIJAS UZTURĒŠANA

22

Projekta COMPETE4SECAP kampaņa un enerģijas taupīšanas sacensības par laimi notiks 12 mēnešus, kas ir pietiekoši ilgs laiks, lai “pieliptu” jaunie paradumi un panāktu darbinieku vēlamu uzvedības maiņu. Lai gan tas ir lieliski, tomēr ir jāņem vērā, ka pastāv arī dažādi izaicinājumi, jo interesi un motivāciju nepieciešams uzturēt ļoti ilgu laiku. Tas nozīmē, ka nepatraukti ir jāuztur uzmanība, jo darbinieki nepārtraukti tiek izaicināti taupīt vēl vairāk, un tādējādi virzās uz ilgtspējīgāku enerģijas izmantošanu.

5. un 6. nodaļā jau tika doti dažādi padomi kolēģu motivēšanai, lai pievienotos sacensībām. Šajā nodaļā

mēs koncentrējamies uz to, kā uzturēt šo motivāciju un kā mēs varam nodrošināt, ka tiek izmantoti dažādi rīki, lai noturētu darbinieku uzmanību.

Lai saglabātu interesi un motivāciju, svarīgi atcerēties, ka dažādus cilvēkus motivē dažādas lietas, tādēļ pārlicinieties, ka izdales informācijas saturs tiek attiecīgi mainīts. Tabulā zemāk sniegts īss kopsavilkums par tēmām, kas varētu būt attiecinātās uz kādu no mērķa grupām. Bet, kā mēs ieteicām 5. nodaļā, ir noderīgi veltīt laiku, lai padomātu par to, kas varētu motivēt Jūs un Jūsu kolēģus EnergoKomandas tikšanos laikā.

WHY PARTICIPATE AND WHY WORRY ABOUT ENERGY SAVING?	FOR WHOM, FOR WHICH DEPARTMENT?
Sniegt ieguldījumu apkārtējās vides uzlabošanā (samazinātas siltumnīcefekta gāzu emisijas un fosilā kurināmā izmantošana)	Vadība, attīstības un vides departaments
Lai ietaupītu finansiālos līdzekļus (samazināts enerģijas patēriņš)	Finanšu departaments un grāmatvedība
Lai palielinātu produktivitāti (efektīva apkures, apgaismojuma u.c. sistēmu un aprīkojuma izmantošana/ iegādāts labāks aprīkojums).	Vadība, finanšu un tehniskais departaments
Lai būtu labāks publiskais tēls (lielākas vides apzināšanās rezultātā)	Komunikāciju un sabiedrisko attiecību departaments
Lai būtu ērtāka un veselīgāka darba vieta (labāk kontrolētas un apzinātāk lietotas apkures, apgaismojuma, u.c. sistēmas)	Visi darbinieki
Lai izpildītu valsts sektora lomu un rādītu piemēru (ar vidi saistīto centieni informēšanas rezultātā)	Vadība, komunikāciju departaments
Lai kaut ko darītu sabiedrības un nākamo paaudžu labā (ikviens ir atbildīgs par darbību, lai mazinātu klimata pārmaiņas)	Visi darbinieki
Lai uzzinātu kaut ko jaunu, attīstītu jaunas prasmes, sasniegtu personīgo attīstību. (kampaņas laikā būs daudz iespēju mācīties)	Visi darbinieki
Strādāt kopā ar citiem un jautri pavadīt laiku	Visi darbinieki

Lai uzturētu interesi un motivāciju, Jums nepieciešams:

- **regulāri uzturēt kontaktus** ar energokomandas biedriem un kolēģiem;
- **sniegt informāciju un jaunumus** par to, kā kampaņa progresē, kādi ir rezultāti un cik liels progress ir veikts, salīdzinot ar izvirzītajiem sākotnējiem mērķiem;
- **pastiprināt vēlamu uzvedību un sniegt atzinību par rezultātiem**, izmantojot dažādus līdzekļus, piemēram, regulārus ziņojumus un informāciju par sasniegumiem un apbalvot labākos, atsaucīgākos un aktīvākos darbiniekus;
- **sniegt pamatinformāciju, mācību materiālus un padomus** visas kampaņas laikā, lai sekmētu nepārtrauktu attīstību;
- **izmantot dažādus komunikācijas veidus un kanālus**, lai informētu iedzīvotājus par sasniegtajiem rezultātiem un labajiem prakses piemēriem;
- **padarīt COMPETE4SECAP interesantu un baudāmu** – noteikti izpriečajieties, kamēr taupāt enerģiju!

REGULĀRU KONTAKTU UZTURĒŠANA

Visas kampaņas laikā kolēģiem būs nepieciešams atgādināt, ka Jūsu ēka piedalās COMPETE4SECAP sacensībās. Ir dažādi veidi, kā to izdarīt:

- informācijas (plakāti, uzlīmes, bukleti) izvietošana visā ēkā;
- nodrošināt regulārus jaunumus par kampaņu un mērķu sasniegšanu;
- rīkot regulāras tikšanās;
- rīkot pasākumus, lai atzīmētu galvenos punktus kampaņā (piemēram, sakums, kad tiek sasniegts kāds mērķis, utt.)
- nodrošināt cilvēkiem iespēju sniegt Jums idejas un ieteikumus, kaut vai anonīmi. Šim mērķim noderēs, ja izveidosiet ieteikumu un ierosinājumu kastīti.

EKODOMA nodrošinās Jūs ar dažādiem rīkiem, lai palīdzētu Jums uzturēt kontaktus ar kolēģiem, ko Jūs varat izvietot savās darba vietās. Viņi sagatavos arī paraugus, kā izveidot savus informatīvos materiālus, jo Jūs vislabāk pazīstat savus kolēģus. Vislabākais ir regulāri (piemēram, ik pēc 2-3 mēnešiem) mainīt izvietots informatīvos materiālus, lai kolēģi pārāk pie tiem nepierastu.

Jūs vislabāk pazīstat savus kolēģus! Izmantojiet šīs zināšanas, lai energokomandā izlemtu, cik bieži, kādos veidos un ar kādiem informatīviem materiāliem vislabāk komunicēt ar kolēģiem COMPETE4SECAP kampaņas laikā.

ZIŅOŠANA PAR JAUNUMIEM

Informācijas sniegšana par kampaņas progresu ir svarīga, lai uzturētu motivāciju, jo kolēģiem ir jāzina, vai viņu centieni ir devuši rezultātus. COMPETE4SECAP ietvaros ir izveidoti vairāki rīki, kas Jums palīdzēs:

- **aprēķinu rīks**, kas palīdz katrai ēkai uzraudzīt enerģijas patēriņu. Izmantojot šo rīku, Jūs varēsiet redzēt, vai Jums ir izvedies panākt vēlamu ietaupījumu.

Tomēr Jums vajadzēs atgādināt cilvēkiem, lai viņi izmanto šos rīkus, un energokomandai jāizmanto no aprēķinu rīka iegūtie dati, lai sagatavotu īsas atskaites kolēģiem. Ir noderīgi šīs atskaites regulāri nosūtīt cilvēkiem pa e-pastu, ievietot tās iekšējā laikrakstā vai publicēt tīmekļa vietnē. Šo atskaišu izdrukāšana un izvietošana uz ziņojuma dēļa ēkā arī var būt motivējoša. Šādi Jūs vienkārši varat parādīt panākto progresu!

Ja izlemjat, ka Jums būs ieteikumu kastīte, atcerieties regulāri pārbaudīt tās saturu un sniegt atbildes vai komentārus uz kolēģu izrādīto interesi!

Prograsa atskaišu izvietošana uz sienām vietās, kur cilvēki malko tēju vai kafiju, palīdz veicināt diskusijas par COMPETE4SECAP. Atklāts, ka tabulas par nelielu vai nekādu progresu liek cilvēkiem apspriest šīs situācijas iemeslus un tad motivē viņus pielikt lielākas pūles.

VĒLAMĀS UZVEDĪBAS PASTIPRINĀŠANA

Nav viegli veikt izmaiņas ikdienas paradumos un mainīt savu uzvedību. Šāda veida uzvedība bieži ir automātiska, bieži mēs nedomājam apzināti par lietu ieslēgšanu un izslēgšanu, krānu aizgriešanu, temperatūras noregulēšanu, utt. Tādēļ COMPETE4SECAP kampaņā visiem jāpieliek pūles, lai mainītu šādu uzvedību. Šī iemesla dēļ ir svarīgi pastiprināt vēlamu uzvedību. Jūs to varat izdarīt, pateicoties cilvēkiem, redzot viņus darbībā, izvietojot uzlīmes un zīmes, pieminot tos rakstot atskaites, un piešķirot dažādas balvas. Piemēram:

- Jūs varat nolemt balsot par cilvēku, kas ir 'mēneša enerģijas taupītājs', balstoties uz kritērijiem, ko izveido EnergoKomanda;
- Jūs varat izsludināt mēneša enerģijas taupīšanas pārbaudes un apbalvot ikvienu, kas tās īsteno;
- Jūs varat izsludināt konkursu par visradošāko/neparastāko/noderīgāko enerģijas taupīšanas padomu darbavietā.

The Nacionālās un starptautiskās balvas arī ir svarīgi motivācijas avoti: neaizmirstiet atgādināt kolēģiem par tām vairākas reizes kampaņas laikā!

Atcerieties, ka balvām nav jābūt lielām, redzēt sevi kā mēneša 'taupītāju' vai personu, kas iesniegusi visradošāko enerģijas taupīšanas padomu, ir jau pietiekami motivējoši. Tomēr, ja Jūs vēlaties kaut ko dot cilvēkiem, apsveriet iespēju izcept kūku vai cepumus, lai apbalvotu labāko kolēģi un arī citiem būtu prieks.

MATERIĀLU NODROŠINĀŠANA NEPĀRTRAUKTAI ATTĪSTĪBAI

Cilvēkiem ir jāzina un jāsaprot, kādēļ Jūs lūdzat viņus taupīt enerģiju, cik daudz viņi var ietaupīt enerģiju, kā arī kāds ir viņu progress. COMPETE4SECAP kampaņas ietvaros mēs nodrošinām dažādus materiālus, lai Jums palīdzētu:

- enerģijas taupīšanas padomi par dažādām tēmām ik pēc divām nedēļām – ar padomiem iesācējiem, kā arī vairāk pieredzējušiem taupītājiem;
- apmācības, kur Jūs un Jūsu kolēģi var vairāk uzzināt par jautājumiem, kas saistīti ar enerģijas taupīšanu;
- projekta mājaslapa ar papildus informāciju;
- sagatavoti paraugi, lai iedvesmotu Jūs izveidot savus materiālus.

Sagatavojot rīcības plānu kampaņai, apsveriet tematiskā enerģijas taupīšanas padoma plāna sagatavošanu, piešķirot atšķirīgas tēmas katram kampaņas mēnesim (piemēram, apgaismojums, apkure, biroja aprīkojums, virtuve, utt.). Tad papildus vispārīgiem citiem pūliņiem Jūs varat koncentrēties uz to, lai katrā mēnesī uzzinātu vairāk par konkrētu tēmu. Mācības un viktorīnu var organizēt katrai tēmai cita persona vai grupa. Mēneša beigās Jūs varētu uztaisīt īsu viktorīnu, lai redzētu, kurš cilvēks vai kāds departaments ir iemācījies visvairāk.

Tā kā visticamāk daži no kolēģiem ir zinošāki par enerģijas taupīšanu un klimata pārmaiņām nekā citi, lūdziet, lai viņi palīdz Jums izstrādāt materiālus (piemēram, skrejlapīņas, informatīvus plakātus, utt.) un aktivitātes (diskusijas, viktorīnas, sacensības). Tikt iesaistītam izstrādāšanas fāzē, kā arī piedalīties aktivitātēs cilvēkiem ir nozīmīgs motivācijas avots!

11. nodaļā Jūs varat atrast vairākus noderīgus resursus (saites, publikācijas, filmas, utt.), lai palīdzētu Jums nodrošināt interesantus mācību un aktivitāšu materiālus.

DAŽĀDU KOMUNIKĀCIJAS VEIDU IZMANTOŠANA

Cilvēki ir dažādi un rezultātā viņus var motivēt atšķirīgas lietas un arī dot priekšroku informācijas saņemšanai dažādos veidos. Tādēļ atcerieties komunicēt, izmantojot dažādus kanālus (skatīt 6. nodaļu) un arī dažādus

motivējošus ziņojumus. Tabulā zemāk sniegts īss pārskats par četriem dažādiem personību veidiem un kā ar viņiem komunicēt. Jūs varbūt varat atrast, kurš tips Jums visvairāk atgādina Jūsu personību, bet Jūs atklāsi, ka Jums ir arī pārējo trīs tipu iezīmes. Svarīgi atcerēties, ka mēs visi tādi esam!

PERSONĪBAS VEIDS A: IZDZĪVOTĀJS	PERSONĪBAS VEIDS C: UZVARĒTĀJS
<p>Izdzīvotāji izjūt spiedienu no vairākiem virzieniem, bet sarežģītos apstākļos viņiem izdodas saturēt visu kopā. Viņi cer, ka kādā brīdī nākotnē lietas paliks vienkāršākas. Laiks un nauda viņu dzīvē ir vērtīgi, un, ja viņiem kāds no abiem paliek pāri, viņi to vēlas iztērēt sev. Tādēļ pēdējais, kas viņiem nepieciešams, ir vēl viena problēma – piemēram, klimata pārmaiņas un enerģijas taupīšana – ar ko tikt galā. Noteikti kāds cits tās novērsīs. Viņus kaitina, ja cilvēki ierosina, ka viņiem vajadzētu, piemēram, mazāk braukt ar auto apkārtējās vides dēļ.</p> <p>Tādēļ izdzīvotājam ir svarīgi uzsvert, ka klimata pārmaiņas neapgrīzīs viņu dzīves ar kājām gaisā, ja viņi būs sagatavojušies. Arī fokuss uz darbībām, kas ir vienkāršas un atvieglo dzīvi, ērtākas, tai pat laikā ietaupot naudu. Viņiem nepieciešams apliecinājums, ka viņi nav vieni un ka citi arī pilda savus pienākumus.</p>	<p>Uzvarētājs bauda dzīvi modernajā pasaulē un sajūsminās par jaunajām tehnoloģijām. Viņi skatās uz dzīvi kā uz spēli, kuru viņi plāno uzvarēt. Viņi skatās uz slaveniem cilvēkiem kā uz paraugiem. Viņi bauda ceļojumus un iepirkšanos, un dzīvo šim brīdim.</p> <p>Uzvarētāji uzskata, ka klimata pārmaiņas ir pārspīlētas, un viņi neatbalsta vides aktivistus, jo uzskata tos par īgņām. Viņi nebaidās mainīties, sevišķi labākas dzīves dēļ, bet viņi ir aizdomīgi, ja kāds liek viņiem atteikties no kādām lietām, sevišķi, ja ka kāds cits tā nerīkojas.</p> <p>Uzvarētājiem ir svarīgi uzsvert, ka klimata pārmaiņas apdraud viņu veiksmi un, ja nekas netiks darīts, arī viņu labo dzīvi. Bet, tā kā viņiem patīk būt moderniem un mūsdienīgiem, lieciet uzsvāru uz faktu, ka dzīves stils ar lielu oglekļa patēriņu izies no modes. Bet ir pieejami viedi un energoefektīvi risinājumi, ko viņi var iegādāties un izmantot. Ja viņi pieņems klimata pārmaiņu sniegtos izaicinājumus, iespējams uzlabos savus dzīves apstākļus.</p>
PERSONĪBAS VEIDS B: TRADICIONĀLAIS	PERSONĪBAS VEIDS D: CENSONIS
<p>Tradicionālajiem patīk lietas, kādas tās ir. Viņiem patīk tradīcijas, vēsture un sava pilsēta. Viņi ir lepnī par to, ko ir sasnieguši, un par faktu, ka viņiem izdodas dzīvot savu iespēju robežās. Viņi apbrīno cilvēkus, kas spējuši kaut ko sasniegt, tai pat laikā ievērojot spēles noteikumus.</p> <p>Tradicionālie ievēro, ka klimats mainās, bet viņiem ir grūti noticēt, ka to varēja izraisīt cilvēku uzvedība. Ja viņiem lūdz mainīties vai atteikties no lietām, lai mazinātu klimata pārmaiņas un ietaupītu enerģiju, viņi automātiski sāk bažīties un aizstāv to, kas viņiem jau ir. Viņiem ir aizdomas, ka klimata pārmaiņas tiek izmantotas tikai kā attaisnojums, lai liktu cilvēkiem darīt vairāk un saņemt mazāk.</p> <p>Tādēļ ar tradicionālajiem ir svarīgi norādīt, ka klimata pārmaiņas un enerģijas taupīšana ir viņu problēma, jo tā ietekmēs visus viņu dzīves aspektus. Uzsveriet arī, ka dažas no lietām, ko viņi jau dara, ir svarīgas, un tām jāpievieno citas lietas, piemēram, stiprināt vietējo kopienu, būt uzmanīgiem ar naudu (un enerģiju) un koncentrēties uz taupīšanu.</p>	<p>Viņu moto ir: "Es gribu būt labāks un es vēlos, lai pasaule ir labāka." Principi viņiem ir ļoti svarīgi. Viņi daudz neuztraucas par naudu un īpašumiem un izvēlas darbu un dzīvesveidu, kas vislabāk atbilst viņu ētiskajām vērtībām. Daudziem censoņiem ir svarīgi atrast garīgo stāvokli savā dzīvē.</p> <p>Viņi skaudri apzinās pasaules problēmas un dažreiz jūtas pesimistiski par nākotni. Viņiem patīk dzīvot vienkārši, bet viņi priecājas arī par izmaiņām, ja tas bagātina viņu pieredzi. Viņiem patīk arī ceļot un dažādība un, viņi uzskata sevi par globāliem pilsoņiem.</p> <p>Censoņi visdrīzāk pieņems, ka klimata pārmaiņas notiek un kaut kas ir jādara, lai mazinātu to ietekmi un pielāgotos pārmaiņām. Viņi arī uzskata, ka viņi ir morāli atbildīgi par to, lai kaut ko darītu un rādītu ceļu.</p> <p>Ar censoņiem uzsveriet, ka klimata pārmaiņas ietekmē visas lietas, kas viņiem rūp. Arī potenciālos risinājumus, kas sekmē arī citu problēmu atrisināšanu (piemēram, māju siltināšana rada darbavietas un arī samazina enerģētisko atkarību), un dzīve ar mazu oglekļa patēriņu var būt piepildītāka.</p>

PADARĪT COMPETE4SECAP INTERESANTU UN BAUDĀMU

Mums ir vislielākā motivācija strādāt pie lietām, kas mums liekas interesantas un baudāmas. Tādēļ visas kampaņas laikā ir svarīgi būt radošam, lai piesaistītu kolēģus, kā arī lai palīdzētu ikvienam ar prieku taupīt enerģiju. Jums nav jādomā par sarežģītām lietām, šeit ir saraksts ar dažām idejām, ar ko varat sākt:

- tikšanās laikā parūpējieties, lai būtu kāds kārums (mājās cepti cepumi) un dzērieni;
- skatieties un apspriediet interesantas filmas par vides jautājumiem, klimata pārmaiņām un enerģijas taupīšanu (idejas varat skatīt 11. nodaļā);
- uzaiciniet interesantus cilvēkus runāt par klimata pārmaiņām un enerģijas taupīšanu (palīdzību jautāriet EKODOMA pārstāvjiem);
- organizējiet jautras aktivitātes un konkursus saistībā ar kampaņu:
 - brauc uz darbu ar velo - pasākumi/kampaņas,
 - pasniedziet kolēģiem dāvanas,
 - kopīgas brokastis/pusdienas ar energokomandu un atbalstītājiem,
 - apzaļumoņiet biroja vidi, kopā iestādot puķes, utt., vai organizējiet sēklu/augu apmaiņu starp kolēģiem,
 - plānojiet zaļu un energoefektīvu Ziemassvētku ballīti,
 - piedalieties ar stendu vietējos pasākumos un sagatavojiet viktorīnu cilvēkiem par enerģijas taupīšanu, utt

Papildus jautrībai Jūs varat sameklēt „dvīņu” energokomandu no valsts, kas piedalās COMPETE4SECAP sacensībās. Jūs varat apmainīties ar idejām, pieredzi, dalīties ar stāstiem, un varbūt pat noorganizēt virtuālas sapulces. Palīdzību šajā jautājumā varat prasīt EKODOMA pārstāvjiem.

VISBEIDZOT, BET NE MAZĀK SVARĪGI – KOMANDAS GARS!

Neaizmirstiet sadarboties ar saviem komandas biedriem un uzturēt komandas garu. Daudz grūtāk ir uzsākt un īstenot izmaiņas vienam pašam, tādēļ sadarbojieties ar energokomandu. Izdomājiet kādu identifikācijas zīmi savai komandai, piemēram, nozīmīte, ko varat nēsāt darbā, zīme, ko nolikt uz galda vai pie durvīm, utt.

Kādēļ komanda ir svarīga?

Pētījumi no līdzīgām ar uzvedības maiņu saistītām programmām rāda, ka:

1. Lai mainītu uzvedību, mums vispirms kritiski jāanalizē mūsu pašreizējā uzvedība un esošās sabiedrības normas, un to vieglāk un rezultatīvāk izdarīt grupās. Piemēram, mums jāpadomā, ko mēs saprotam ar 'komfortabla darbavieta' (piemēram, vai tas nozīmē 26 vai 23°C?), kādai jāizskatās formālai vēstulei (piemēram, vai to var drukāt uz otrreizējas pārstrādes papīra? vai var izmantot abas papīra puses?), kā ir pieņemami braukt uz darbu, kādu ūdeni mēs dzeram (piemēram, vai krāna ūdens ir pieņemams?), utt. Lai mainītu uzvedību, mums (1) vispirms jāidentificē mūsu pašreizējie ieradumi, (2) jāapspiež, vai tie ir energoefektīvi vai nē, un (3) jāizveido energoefektīvi paradumi. Tādā veidā ir iespējams mainīt mūsu normas, bet, lai to izdarītu, nepieciešama komandas piekrišana.
2. cilvēki bieži jūt, ka klimata pārmaiņas ir milzīgs izaicinājums, salīdzinot ar ko atsevišķa rīcība, piemēram, temperatūras samazināšana vai braukšana uz darbu ar divriteni, liekas sīka un bezjēdzīga. Tādēļ mums jāredz, ka mēs neesam vieni savos centienos un arī citi dod savu ieguldījumu.
3. cilvēki bieži jūtas bezpalīdzīgi, kad viņi sastopas ar globālām problēmām, piemēram, klimata pārmaiņas. Viņi nav droši par to, ko darīt, turklāt viņi ir ieslēgti esošajos paradumos un rutīnā (piemēram, drukāt tikai uz vienas papīra puses). Tomēr grupās viņi var apspriest jaunus veidus, kā to darīt, dalīties pieredzē, kā arī domāt par grupas risinājumiem, lai noteiktu energoefektīvākus risinājumus (piemēram, jaunas biroja prakses izveidošana, lai ieprogrammētu printeri vienpusējai vai divpusējai drukāšanai, un darbinieku apmācīšana tā lietošanā).

Tātad, lai energoefektivitātes kampaņa būtu patiešām veiksmīga, vislabākais ir strādāt komandā un izmantot daudz kopējas aktivitātes, un ne tikai strādāt ar EnergoKomandu, bet arī ar kolēģiem. 11. nodaļā Jūs varat atrast vēl dažas idejas un metodes darbam komandā.

8. NODAĻA

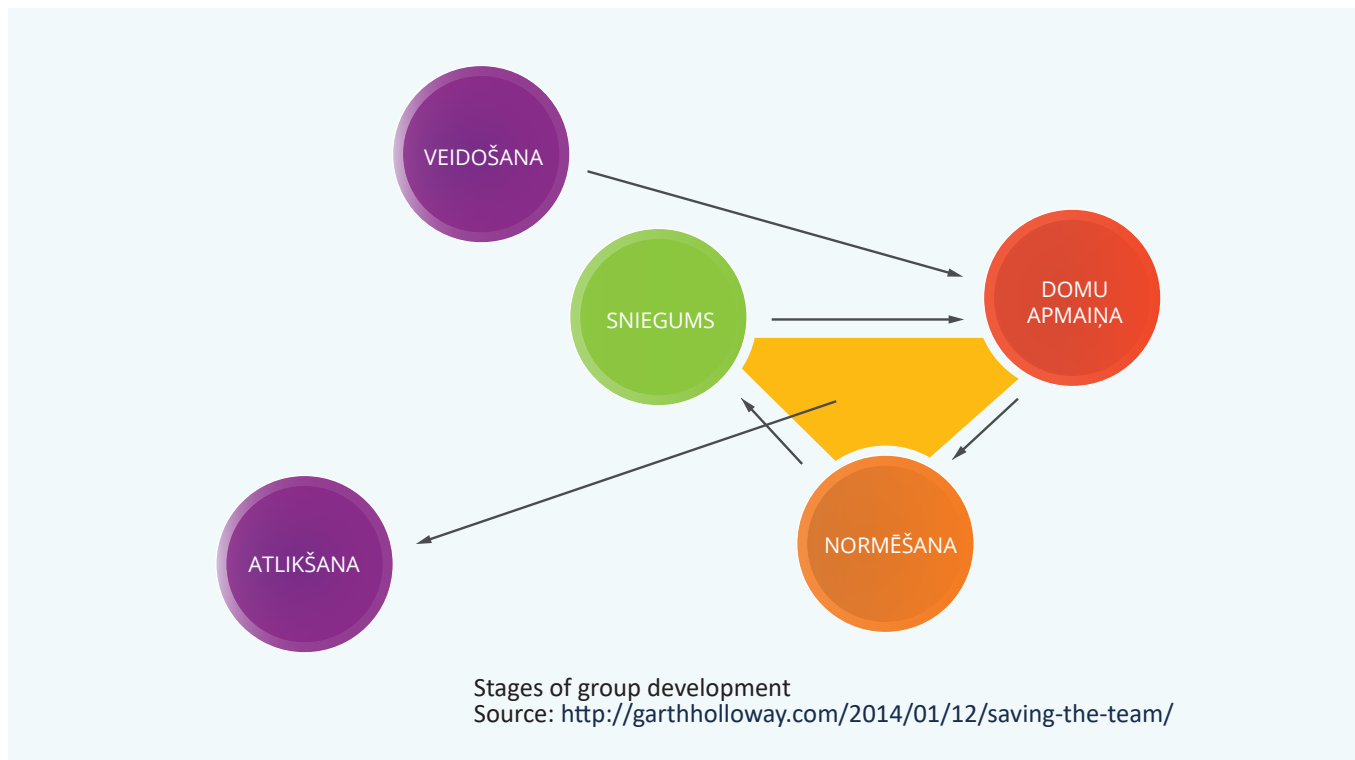
KOMANDAS PĀRVALDĪŠANA

27

Svarīgi atcerēties, ka komandai parasti labi neveicas, kad tā pirmo reizi sanāk kopā un tā tas būs arī EnergoKomandai un lielākai darba grupai, ko Jūs varat izveidot ap EnergoKomandu. Zemāk sniegtās idejas un padomi palīdzēs EnergoKomandai kļūt par labi funkcionējošu komandu..

Grupu dinamiku un darba kultūru nepieciešams attīstīt un strādāt pie tās, lai vairāki indivīdi var kļūt par labi darbojošos komandu. Šajā procesā grupas iziet cauri konkrētiem posmiem, ko sauc par IZVEIDOŠANU, DOMU APMAIŅU, NORMĒŠANU, SNIEGUMU un ATLIKŠANU, un katru no tiem raksturo komandas biedru dažāda uzvedība..

IZVEIDOŠANA: Šajā posmā komandas biedriem parasti ir vislabākā uzvedība, viņi ir sajūsmināti uzzināt kaut ko vairāk par komandas, tās mērķiem un rezultātiem, un iepazīties ar citiem. Biedri ir norūpējušies par komandas organizēšanu un rutīnu izveidošanu, piemēram, kad un cik bieži satikties.

Tādā veidā šis nav produktīvs posms grupas mērķu un rezultātu sasniegšanai. Svarīgi ir to neaizmirst un nezaudēt drosmi, kā arī pavadīt pietiekami daudz laika komandas draudzīgas un pozitīvas atmosfēras radīšanai.

11 The group development process used in this publication was first described by psychologist Bruce Tuckman. His original articles are available at <http://www.freewebs.com/group-management/BruceTuckman%281%29.pdf> and http://web.mit.edu/curhan/www/docs/Articles/15341_Readings/Group_Dynamics/Tuckman_1965_Developmental_sequence_in_small_groups.pdf

Noderīgas aktivitātes šī posma atbalstīšanai (vairāk ideju skatiet 5. nodaļā):

- Iepazīstieties ar visiem komandas dalībniekiem: dalieties ar informāciju par darbu, hobijiem un prasmēm. Viens veids, kā to izdarīt, ir sadalīt cilvēkus pa pāriem, kuri viens otru vēl ļoti nepazīst, bet var pastāstīt viens otram par sevi. Tad pāri viens par otru stāsta visiem pārējiem komandas biedriem.
- Apspriediet komandas mērķus un uzdevumus;
- Noskaidrojiet un dalieties ar vēlamajiem un sagaidāmajiem kampaņas rezultātiem un apspriediet tos, vai tie ir atbilstoši vai arī tos nepieciešams mainīt;
- Apspriediet un izveidojiet komandas darba noteikumus: piemēram, cik bieži Jūs satiksities, kā Jūs komunicēsiet, kā Jūs sadalīsiet uzdevumus un pienākumus, kas par ko būs atbildīgi, utt..

Lai sekmētu komandas draudzīgas atmosfēras izveidi un lai visi iepazītos viens ar otru, Jūs varat darīt sekojošo:

- sapulcēs apsēdieties tā, lai visi var redzēt viens otru, piemēram, novietojiet krēslus aplī vai ap galdu;
- cilvēkiem ir tendence sēdēt tai pašā vietā, kad viņi satiekas ar vienu un to pašu grupu, kas var radīt mazāk elastīgus veidojumus un attiecības. Lai no tā izvairītos, mainiet sēdvietu izkārtojumu, piemēram, pirms sapulces uzlieciet vārdu kartiņas uz krēsliem un lūdziet, lai visi sasēžas norādītajās vietās.

DOMU APMAIŅA: Šis posms notiek, kad ir radusies uzticība, un komandas biedri ir viens otru ļoti iepazīuši. Tad var sākt rasties domu apmaiņa ar citiem komandas biedriem, varat sākt apstrīdēt viens otru viedokli un meklēt kompromisus. Tādēļ ir ļoti svarīgi būt pacietīgam un iecietīgam un likt uzsvāru uz šīm komandas vērtībām. Šajā posmā komandas biedri joprojām darbojas vairāk individuāli, nevis kā vienota komanda.

Aktivitātes, kas var palīdzēt komandai šajā posmā:

- kopā izpētiet komandas attīstības procesu vai uzaiciniet pieredzējušu grupas koordinātoru, lai Jums to izskaidro: tas var palīdzēt Jums visiem izprast un novērtēt, kam Jūs ejat cauri, un redzēt, ka nākotne būs labāka;

- apspriediet dažādus viedokļus un pieeju atšķirības, veltot laiku tam, lai tiešām izprastu viens otru uzskatus;
- treniņam izvēlieties konkrētu uzdevumu (piemēram, dalīties ar padomiem par taupīšanu ar kolēģiem) un apspriediet dažādos veidus, kā katrs pieiet šim uzdevumam, ieguvumus un trūkumus no pasākumu īstenošanas dažādos veidos. Tas var palīdzēt Jums izprast vienam otru darba metodes un nodrošināt noderīgus mācīšanās veidus.

NORMĒŠANA: Šai posmā komanda spēj izšķirties par mērķiem un koncentrēties uz tiem. Tiek izveidotas aktivitāšu vai rīcības plāns, ko pieņem visi biedri, un tiek sadalīti uzdevumi un pienākumi. Lai komanda būtu veiksmīga, daži biedri atsakās no savām idejām un uzskatu atšķirības ne vienmēr tiek izteiktas skaļi, lai izvairītos no konfliktiem. Visi komandas biedri uzņemas atbildību par kopēju mērķu sasniegšanu.

Šajā posmā var būt noderīgi kopā veikt kādu komandas izveides aktivitāti, piemēram, došanās pārgājienā, ēst gatavošana visiem kopā vai groziņu vakars, kopā piedalīties izaicinājumā, iestādi kokus un puķes ap ēku vai palīdzēt kādai bezpeļņas organizācijai, utt.

SNIEGUMS: Šis ir posms, kad komandas biedri smagi strādā kopā, lai sasniegtu mērķus un rezultātus. To atbalsta arī iepriekš noteiktās struktūras, noteikumi un citi procesi. Ja šeit pastāv nesaskaņas, komanda ar tām konstruktīvi var tikt galā.

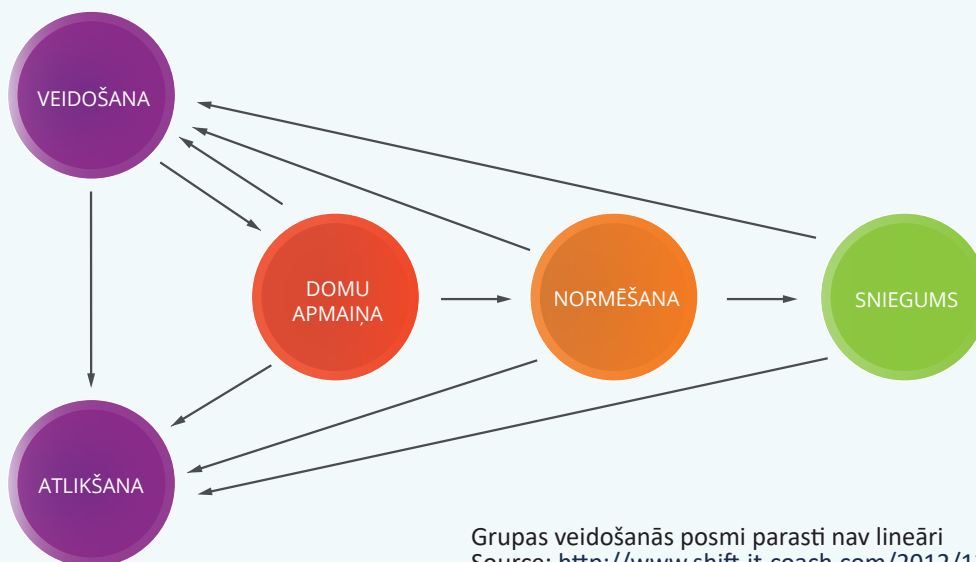
Šajā posmā joprojām ir svarīgi saglabāt komandu, pārlicināties, ka visi jūtas iesaistīti un iekļauti, kā arī labi pavada laiku. Tādēļ ir svarīgas regulāras tikšanās. Vairāk ideju par motivāciju un to kā jauki pavadīt laiku skatiet 7. nodaļā.

Tā kā sacensības ir garas, var gadīties, ka komandai t.i., EnergoKomandai pievienojas jauni biedri. Šādā gadījumā pārlicināties, ka atgriezāties pie dažām aktivitātēm, ko veicāt veidošanas posmā. Svarīgi, lai jaunie biedri iepazīstas ar Jums un arī pārējie komandas biedri iepazīstas ar viņiem! Tāpat ir svarīgi, lai jaunie biedri iepazīstas ar komandas mērķiem, uzdevumiem, kā arī darba struktūru.

ATLIKŠANA: Šis ir posms, kad komandas “dzīve” ir beigusies, jo tās mērķi ir sasniegti, t.i., COMPETE4SECAP kampaņas gadījumā – kampaņa ir beigusies! Svarīgi šo gadījumu atzīmēt, novērtēt komandas pavadīto laiku un darbu, nosvinēt tās daudzus sasniegumus.

Tā kā ir iespējams, ka komandas biedri vēlreiz strādās kopā – vai varbūt pat saglabās komandu ar jauniem mērķiem un uzdevumiem, lai nodrošinātu COMPETE4SECAP kampaņas ilgtspējību un attīstītu enerģijas taupīšanu un darbavietas padarīšanu zaļāku arī turpmāk, svarīgi noslēgt sacensības ar pozitīvām sajūtām. Turklāt noteikti veiciet kādus novērtēšanas uzdevumus, ja iespējams, iesaistot augstāko vadību/ pašvaldības vadību, lai pārskatītu, kas ir labi izdevies, kas ne tik labi un ko varētu uzlabot, kā varētu turpināt taupīšanu un kļūt vēl ilgtspējīgākiem.

Visbeidzot ir svarīgi paturēt prātā, ka komandas attīstības process bieži nav lineārs, kā tas tika šeit aprakstīts. Kā redzams attēlā, komandas bieži atgriežas dažos posmos. Piemēram, ja uzrodas jauns uzdevums vai konkrētas grūtības COMPETE4SECAP sacensību laikā, vai ja kādam ir jāpamet komanda vai kāds tai pievienojas, Jums var likties, ka atgriezāties domu apmaiņas vai normēšanas posmā. Tas ir dabiski, bet ir vērts to apzināties un izmantot dažas aktivitātes, kas iepriekš tika ieteiktas.

Grupas veidošanās posmi parasti nav lineāri
Source: <http://www.shift-it-coach.com/2012/12/the-joys-and-challenges-of-group-dynamics/>

Lietderīgi materiāli un padomi:

- http://www.mindtools.com/pages/article/newLDR_86.htm
- <http://www.shift-it-coach.com/2012/12/the-joys-and-challenges-of-group-dynamics/>

9. NODAĻA

LABĀS PRAKSES PIEMĒRI

30

Mēs palūkojamies apkārt un apkopojām visveiksmīgākos pēdējo gadu Eiropas Savienībā un Eiropā bāzētos enerģijas taupīšanas projektus, kas koncentrējās uz biroja tipa ēkām. Mēs visi varam daudz mācīties no šajās kampaņās izmantotajiem enerģijas taupīšanas padomiem un rezultātiem, kas pierāda, cik efektīvas var būt šādas iniciatīvas..

PROJEKTA/ PROGRAMMAS/KAMPANAS NOSAUKUMS:	
Kad un kur tā tika organizēta?	Save@work projekts tika īstenots 9 ES valstīs no 2015 līdz 2017.
Īss kopsavilkums:	<p>Projekta mērķis bija veicinot darbinieku uzvedības maiņu samazināt enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās un padarīt pašvaldības videi un klimatam draudzīgākas. 9 valstis ar kopā 180 publiskām ēkām piedalījās 3 gadus ilgā projektā, iesaistot aptuveni 17,000 darbinieku. Vienu gadu garās enerģijas taupīšanas sacensības no 2016. gada marte līdz 2017. gada februārim - palīdzēja jautrā un patīkamā veidā samazināt enerģijas patēriņu šajās ēkās. Projektā iesaistītie partneri bija no Austrijas, Beļģijas, Francijas, Vācijas, Itālijas, Latvijas, Zviedrijas un Lielbritānijas.</p>
Enerģijas taupīšanas piemērs:	<p>Vislielākais ietaupījums- Gemeentehuis Zemst -25%.</p> <p>Lielas idejas: Pārliecinies, ka visi saredz kopīgo mērķi! Vide izstrāde, kuru var izplatīt darbiniekiem ofisā, var tiešām uzlabot kampaņas tēlu. Vai varbūt Jums ir iespējams izveidot energo taupības padomus, kas automātiski parādās uz ekrāna, kad darbinieki ieslēdz savus datorus. Šīs komandas izveidoto vide vari noskatīties šeit: http://tinyurl.com/saveatworkdiest</p> <p>Visiem patīk justies pamanītiem un novērtētiem, kad tie izdara kaut ko labu, tāpēc šokolādišu dalīšana, kā apbalvojums par dienas beigās izslēgtu datoru, bija ļoti veiksmīga aktivitāte. Tā pat ceļojošās trofejas piešķiršana darbiniekiem, kas izdarījuši kaut ko nozīmīgu arī kolēģiem ļoti patika.</p> <p>Noorganizēts piknīks kolēģiem, kad puse sacensību laika ir pagājusi, kā pateicību par jau paveikto, tika pozitīvi uzteverts un motivēja kolēģus tālākām aktivitātēm.</p> <p>Tā pat lieliski strādāja, mazāku grupu sacensības ēku ietvaros, piemēram, kolēģi sacentās pa stāviem, vai departamentiem.</p> <p>Lielākais enerģijas ietaupījums Latvijā – Smiltenes pilsētas pašvaldība, 19.5%.</p> <p>Lielas idejas: Balstoties uz projektā gūto pieredzi Smiltenes pašvaldība plāno organizēt enerģijas sacensības pašvaldības skolās. Tikmēr Tukuma pašvaldības darbinieku panākumi sacensībās pārliecināja pašvaldības vadību novirzīt zināmus pašvaldības līdzekļus ikdienas energoefektivitātes pasākumiem.</p> <p>Cik vien iespējams, centieties iesaistīt kādu darbinieku no katras nodaļas vai departamenta, un organizēt tikšanās cik bieži vien iespējams..</p> <p>Runā - nepaļaujies tikai uz epasta ziņām, uzrunā kolēģus arī klātienē!</p> <p>Energo komandas rosināja darbiniekus iesaistīties arī citās aktivitātēs, piemēram, zaļās mobilitātes diena. .</p>

PROJEKTA/ PROGRAMMAS/KAMPANAS NOSAUKUMS:	SAVE@WORK	
Noderīgi avoti vai rīki no projekta:	Green Clicks rīks: https://tool.saveatwork.eu/	
Plašāka informācija:	https://saveatwork.eu/	

PROJEKTA/ PROGRAMMAS/KAMPANAS NOSAUKUMS:	EUROPEAN GREEN OFFICE	
Kad tas tika organizēts	Trīs gadus ilga projekts tika uzsākts 2011. gada pirmajā janvārī.	
Kur tas tika organizēts?	Bija septiņi projekta partneri no sešām valstīm, ieskaitot Ungāriju, Beļģiju, Bulgāriju, Igauniju, Rumāniju un Slovēniju.	
Īss kopsavilkums:	<p>Projekts – kuru koordinēja KÖVET Asociācija par ilgtspējīgu ekonomiku Ungārijā – koncentrējās uz Green Offices standartiem, Office Footprint kalkulatoru un Eiropas mēroga Green Office tīkla izveidošanu.</p> <p>Projekta galvenais mērķis bija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izstrādāt standartizētas Green office vadlinijas un biroju ekoloģiskā nospieduma kalkulatoru ES; - sekmēt videi un cilvēkiem draudzīgu biroju pārveidošanas veidu; - uzlabotu darbinieku prasmes un zināšanas. <p>Projekta galvenie rezultāti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apmācību komplekts KÖVET green office ekspertiem. • Drukāti materiāli un rīkkopas uzņēmumu apmācībām. • Office Ecological Footprint kalkulatora Eiropas versija. • European Green Office standarti. • EU Green Office sacensības. 	
Enerģijas taupīšanas piemērs no projekta:	Radošs risinājums no AS Starman, Igaunija: Starman uzstādīja (2013. gada pavasarī) dzesēšanas sistēmu birojam un serveru telpām. Viņi izmantoja lieko siltumu no dzesēšanas sistēmas, lai uzsildītu karsto ūdeni un apkures sistēmu ēkā. Dzesēšanas sistēma saražo 98% no apkures vajadzībām.	
Noderīgi avoti vai rīki no projekta:	<p>Green Office rokasgrāmata http://eugreenoffice.eu/handbook</p> <p>Virtuāla mācīšanās sistēma http://eugreenoffice.eu/virtual_office</p> <p>Green Office pārbaudes punkti http://eugreenoffice.eu/checklist</p> <p>Office Ecological Footprint kalkulators http://eugreenoffice.eu/eco_footprint_calculator</p> <p>Labās prakses no Green Offices http://www.eugreenoffice.eu/good_practices_from_green_offices</p>	
Sīkāka informācija:	http://www.eugreenoffice.eu/	

PROJEKTA/ PROGRAMMAS/KAMPANAS NOSAUKUMS:	WWF GREEN OFFICE
Kad tas tika organizēts?	Projekts darbojas kopš 2003. gada, pirms tam bija pilota fāze (1999.-2002.)..
Kur tas tika organizēts?	Green Office tīkls Somijā sastāv no 168 organizācijām un 447 birojiem. Izņemot Somiju, Green Office vēl ir 12 citās valstīs visā pasaulē (dati par 2015. gada jūniju)
Īss kopsavilkums:	<p>Green Office ir programma, ko vada WWF pārstāvniecība Somijā. Programmas mērķis ir piedāvāt birojiem vienkāršotu vides pārvaldības un sertificēšanas sistēmu, sevišķi koncentrējoties uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu. Vispārīgs mērķis ir cīnīties ar klimata pārmaiņām, izmantojot energoefektivitāti un atjaunojamos energoresursus, samazināt dabas resursu izmantošanu un veicināt ilgtspējīgu dzīvesveidu, palielinot darbinieku apzināšanos.</p> <p>Green Office ir vides dienests, par ko mērķa grupai, kas brīvprātīgi piedalās programmā, jāmaksā daļības maksa.</p>
Enerģijas taupīšanas piemērs no projekta:	<p>Enerģijas taupīšana un atgādinājumi - Unilever, Pakistāna, WWF Green Office parauga piemērs 2013</p> <p>Lai samazinātu enerģijas izmantošanu, tika optimizēta centrālā gaisa kondicionēšanas sistēma, kas samazināja nevajadzīgu dzesēšanu. Halogēnlampas tikai aizvietotas ar kompaktajām luminiscences spuldzēm, un uzvedības maiņas kampaņa koncentrējās uz atgādinājumiem izslēgt gaismu, izejot no telpas. Īstenojot Green Office pasākumus, 2012. gadā galvenais birojs samazināja enerģijas patēriņu par 24%, salīdzinot ar 2011. gada līmeni.</p> <p>http://www.en.bestpractices.wwf.fi/en/energy-saving-reminders-unilever-pakistan</p> <p>Metropolia samazina enerģijas patēriņu – WWF Green Office parauga piemērs 2013</p> <p>Green Office komanda iesaistījās sadarbībā ar IT dienestiem un viņi uzaicināja komandai pievienoties arī to pārstāvjus. Īpaša uzmanība tika pievērsta datoru enerģijas taupīšanas iestatījumiem. Atjaunojot datorsistēmās, tika ieviests jaunās centralizētās darbstacijas enerģijas taupīšanas un kontroles rīks. Personālam pa pastu tika doti konkrēti rīkojumi izslēgt datorus un monitorus. Vīrs slēdžiem tika izvietotas zīmes, lai rosinātu personālu un studentus izslēgt gaismas.</p> <p>http://www.en.bestpractices.wwf.fi/en/electricity-consumption-mitigation-metropolia-university-applied-sciences</p>
Noderīgi avoti vai rīki no projekta:	<p>Klimata kalkulators http://www.climatecalculator.net/en</p> <p>WWF patērētāju ieradumu aptauja http://goquestionnaire.wwf.fi/survey/index.php?sid=34985&lang=en</p> <p>Labas Green Office prakses http://www.en.bestpractices.wwf.fi/en</p>
Plašāka informācija:	<p>http://wwf.fi/en/green-office/</p> <p>http://www.energychange.info/casestudies/162-case-study-4-green-office-programme</p>

PROJEKTA/ PROGRAMMAS/KAMPANAS NOSAUKUMS:	ENERGY TROPHY (ET)
Kad un kur tā tika organizēta?	ET pirmā kārtā tika uzsākta 2004./2005. gadā, kur piedalījās 38 uzņēmumi un iestādes no sešām valstīm. Otrā Energy Trophy®+ sacensību kārtā notika 2007./2008. (projekta darbības laiks 2006.-2009. gads) 17 valstīs ar 158 dalībniekiem.
Īss kopsavilkums:	<p>Energy Trophy (ET) bija ES mēroga programma, ko līdzfinansēja Eiropas Komisijas "Saprātīga Enerģija Eiropai" (IEE) programma, Vācu Federatīvā Vides Aģentūra un Ecoperl. Programma pieņēma sacensību formu enerģijas taupīšanā, mainot darbinieku uzvedību, piemēram, gaismu izslēgšanu vai apkures nogriešanu, monitoru un datoru izslēgšanu dienas beigās, utt. Dalībnieki bija no uzņēmumiem un valsts iestāžu administratīvajām ēkām. Piejauti bija arī zemu izmaksu ieguldījumi. ET bija jākoncentrējas arī uz izmaksu ietaupīšanu, lai palielinātu dalībnieku skaitu un CO2 emisiju samazinājumu.</p> <p>Energy Trophy®+ projektam bija arī konkrēta ietekme uz enerģijas samazinājumu (10,8% enerģijas ietaupījums, kas atbilst 17,8 GWh, 9000 tonnu CO2 emisiju samazinājuma un aptuveni 1,4 miljonu € izmaksu ietaupījumam gada laikā) un izpratnes veicināšanas izteiksmē (informatīvās kampaņas tika īstenotas gandrīz 25 000 darbinieku).</p>
Enerģijas taupīšanas piemērs:	<p>Zeltu divās kategorijās ieguva bibliotēka Silistra Bulgārijā par izcilu informatīvo un motivējošo kampaņu un par lielākajiem enerģijas ietaupījumiem 1. kategorijā (> 219 kWh/m2 gadā) Eiropas līmenī. Bibliotēkai izdevās ietaupīt 29% enerģijas, koncentrējoties uz izglītojošo darbu darbiniekiem un personāla motivēšanu aktīvi taupīt enerģiju.</p> <p>Luāras Ģenerālpadomes darbs arī tika apbalvots ar zeltu par lielāko enerģijas patēriņa samazinājumu Eiropas līmenī 2. kategorijā (> 219 kWh/m2 gadā). Luāras Ģenerālpadome panāca 42% ietaupījumu un tādējādi tai izdevās samazināt enerģijas izmaksas par 7000 EUR gadā. Zemu izmaksu pasākumi, piemēram, apgaismojuma sistēmas optimizēšana, izslēgšanas komutācijas pultis elektriskajām ierīcēm un kampaņas darbinieku informēšana par enerģijas taupīšanu bija starp galvenajiem veiksmes faktoriem.</p>
Interesants padoms no projekta:	<p>Pateicoties uz rezultātiem orientētā programmas rakstura dēļ, vispārīgie sacensību panākumi bija balstīti uz dalībnieku apņemšanos. Saistot enerģijas patēriņu ar vides jautājumiem un izmaksu ietaupīšanu, dalībnieki varēja izvēlēties savu motivāciju no viņu korporatīvā sociālā tēla uzlabošanai līdz naudas ietaupīšanai.</p> <p>Programma sākotnēji tika paredzēta kā jautrs uzdevums. Iedrošinot darbiniekus cīnīties par konkrētu mērķi, tā radīja baudāmu atmosfēru birojā un viņi to vairāk uzskatīja par spēli nevis uzdevumu.</p>
Noderīgi avoti vai rīki no projekta:	<p>Pareizo instrumentu izvēle, lai ietekmētu uzvedību</p> <p>https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/energy_trophy_promoting_energy_saving_behaviour_en.pdf</p>
Plašāka informācija:	<p>http://www.energychange.info/casestudies/165-case-study-8-energy-trophy-programme</p> <p>https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/en/projects/energy-trophy</p> <p>Projekta galīgais kopsavilkuma ziņojums:</p> <p>https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/energy_trophy_final_summary_report_en.pdf</p>

10. NODAĻA

PĒC COMPETE4SECAP

34

KAS NOTIEK PĒC SACENSĪBĀM?

Lai arī ēkas EnergoKomanda un citi darbinieki sacensību laikā jau būs patiešām smagi strādājuši – par ko mēs jau iepriekš ļoti pateicamies – energoefektivitātes un enerģijas taupīšana nedrīkst apstāties ar 2020. gada Janvāri. Ir vairākas jomas, ko Jūs varat turpināt un pat uzlabot, tādēļ šajā nodaļā uzskaitītas dažas idejas, ko EnergoKomandas un ēkas var īstenot pēc kampaņas.

Vispirms, vērtīgi veikt novērtējumu par to, kas ir noticis gadu ilgajās sacensībās, lai noteiktu kampaņas veiksmju un neveiksmju faktoros Jūsu ēkā.

Pamatojoties uz iepriekšminētā novērtējuma rezultātiem, var tikt izstrādāti tālāki rīcības plāni, lai turpinātu energoefektivitātes kampaņu darbavietā. Šie plāni var būt galvenais punkts uz kampaņas ilgtspēju. Zemāk ir uzskaitītas 'ārpus programmas' idejas un iniciatīvas, ko var izmantot katrā ēkā – ja tas jau netiek darīts – un saraksts ir tikai norāde par to, kur un ko mēs visi varam darīt:

- **Ieguldījumi enerģijas taupīšanā:** Tagad, kad kampaņa ir beigusies, Jums ir ļauts īstenot lielāka mēroga energoefektivitātes ieguldījumus, piemēram, sienu siltināšanu, logu nomaiņu vai labāku apkures un gaismas sistēmu uzstādīšanu. Protams, sacensību laikā ir atļauti arī ieguldījumi atjaunojamās enerģijas avotos (PV, saules paneļi, ģeotermālā enerģija, utt.), ja pašvaldība var to atļauties. Ja rodas interese, vajadzētu sazināties arī ar neatkarīgu energopakalpojumu sniedzēju (ESKO), pirms veikt ieguldījumus, ja pašvaldībā netiek nodarbināts enerģētikas eksperts.
- **Enerģijas taupīšana mājās:** var uzsākt kampaņu vai dažādas akcijas, kur darbinieki tiek mudināti turpināt iesāktās aktivitātes arī mājās. Ir izstrādāti vairāki rīki un kampaņas, kas var Jums palīdzēt šai jomā (kalkulatori tiešsaistes enerģijas izmantošanai,

oglekļa vai ekoloģisko pēdu kalkulatori, utt.) - <http://www.pdf.lv/klimats/> un www.energokomandas.lv

- **Pāreja uz citām ilgtspējas jomām:** Tās ēkas un pašvaldības, kas ir pavisam izvērsušās uz priekšu enerģijas patēriņa samazināšanā, tiek iedrošinātas piedalīties sacensībās, atbalstot citas ilgtspējas jomas, piemēram:
 - zaļais iepirkums (sīkāk skatīt zemāk);
 - patērēt tikai tik daudz resursus, cik mums nepieciešams (resursu taupīšana nākamajām paaudzēm un ne tikai taupīt naudu mums pašiem);
 - sociālie aspekti – palīdzēt sociālajai vienlīdzībai, iegādājoties godīgas tirdzniecības un/vai sociāli atbildīgus produktus un pakalpojumus – ne tikai publiskajos iepirkumos, bet arī mazākos daudzumos (<http://ec.europa.eu/social/main.sp?langId=en&catId=89&newsId=978&furtherNews>).
- **Zaļais iepirkums:** Noteiktos gadījumos to jau regulē Eiropas vai vietējā likumdošana, bet joprojām ir jomas, ko mēs varam paplašināt un iepirkumos piemērot vides, ilgtspējas un godīgas tirdzniecības principus. Sīkāku informāciju varat izlasīt šeit <http://gpp-proca.eu>, http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- etc.

KAS NOTIEK AR MŪSU ENERĢIJAS IETAUPĪJUMIEM?

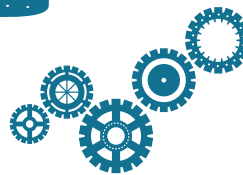
Enerģijas lietotāju uzvedības maiņa ir viens no visgrūtākajiem uzdevumiem. Daudz vieglāk ir siltināt sienas, nomainīt ūdens sildītāju vai logus, jo tie noved pie tūlītējiem enerģijas ietaupījumiem. Protams, mums jādara arī tas, bet, ja mēs nestrādāsim arī pie saviem ieradumiem un attieksmes, šie ietaupījumi var viegli izgaist. Patiesībā, ja iespējams, tehniskajai attīstībai un uzvedības izmaiņām būtu jānotiek roku rokā.

Izvairīsimies no ‘atsitiena efekta’! Tā sauktais ‘atsitiena efekts’ notiek, ja ietaupījums no energoefektivitātes kļūst nemanāms mūsu uzvedības izmaiņu dēļ. Individuālā līmenī tas var **būt tieši** (apkures ieslēgšana tikko siltinātā ēkā) vai **netieši** (par rēķiniem ietaupītās naudas izmantošana lidojumam, ko iepriekš nebijāt plānojis). Tādēļ, sagatavojot pēc COMPETE4SECAP sacensību rīcības plānu, Jums tiešām vajadzētu pievērst uzmanību šim jautājumam. Nepadariet ietaupījumu mazsvarīgu ‘atsitiena efekta’ dēļ!

11. NODAĻA

RESURSI

ROKASGRĀMATAS SAGATAVOŠANĀ IZMANTOTIE RESURSI

Antal, O., Vadovics E. (2005) Zöld iroda kézikönyv. [Green Office Handbook]. KÖVET-INEM Hungária, HU

European Environment Agency (EEA) (2013) Achieving energy efficiency through behaviour change: what does it take? Copenhagen, Denmark. 52 p. Available from: <http://www.eea.europa.eu/publications/achieving-energy-efficiency-through-behaviour>

Heiskanen, E., Johnson, M., Robinson, S., Vadovics, E., Saastamoinen, M. (2010) Low-carbon communities as a context for individual behavioural change. Energy Policy 38: 7586-7595. (A version of this paper is available from: <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/222/1/suscon2009proceedings.pdf>, pp. 116-134.)

Hopkins, R. (2008) The Transition Handbook, From oil dependency to local resilience. Green Books Ltd.

IPCC (2007) Climate Change 2007: Synthesis Report. Available from: http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml

Jackson, T. (2005). Motivating sustainable consumption- A review of models of consumer behaviour and behavioural change. A Report to the Sustainable Development Research Network. London, UK. Available from: http://www.sustainablelifestyles.ac.uk/sites/default/files/motivating_sc_final.pdf

Marshall, G. (2007) Carbon detox: Your step-by-step guide to getting real about climate change. Octopus Publishing Group Ltd. UK.

Moloney, S. Horne, R E. and Fien J. (2010) Transitioning to Low Carbon Communities – From Behaviour Change to Systemic Change: Lessons from Australia, Energy Policy 38: 7614-7623. Available from: <https://researchbank.rmit.edu.au/view/rmit:5869/n2006016057.pdf>

Putt del Pino, S., Bhatia, P. (2002) Working 9 to 5 on Climate Change: An Office Guide, World Resources Institute. Available from: http://www.wri.org/sites/default/files/pdf/wri_co2guide.pdf

The Carbon Trust (2013) Creating an Awareness Campaign. The Carbon Trust, UK. Available from: https://www.carbontrust.com/media/13089/ctg056_creating_an_awareness_campaign.pdf

Vadovics, E., Antal, O. (2011) Klímabarát háztartásoktól a klímabarát közösségekig – útmutató szervezőknek. [From Low-Carbon Households to Low-Carbon Communities – a Guide for Organizers] GreenDependent Sustainable Solutions Association, HU. Available from: http://kislabnyom.hu/sites/default/files/letolt/koordinator_utmutatoi_web.pdf

Tīmekļa vietnes:

Doing practical things to combat climate change: <http://www.celsias.com>

Group dynamics, stages of group development:

http://www.mindtools.com/pages/article/newLDR_86.htm

<http://www.shift-it-coach.com/2012/12/the-joys-and-challenges-of-group-dynamics/>

The save@work website: <https://saveatwork.eu>

CITI RESURSI

Pašvaldību zaļā pārvaldība

Covenant of Mayors: http://www.covenantofmayors.eu/index_en.html

Energy Cities: <http://www.energy-cities.eu/>

ICLEI, Local Governments for Sustainability: <http://www.iclei.org/>
Resilient Cities series, Annual Global Forum on Urban Resilience & Adaptation: <http://resilient-cities.iclei.org/>

100 Resilient Cities: <http://www.100resilientcities.org/>

Padomi un ieteikumi zaļām un energoefektivitātes biroju programmām

Energy saving tips for public buildings of the save@work project: <https://www.sporolunk.org/letoltheto-anyagok> (bottom of page)

10 tips for an energy efficient workplace: <http://www.eonenergy.com/for-your-business/small-to-medium-energy-users/saving-energy/business-energy-saving-guide>

Choosing the right instruments to influence behaviour:

https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/sites/iee-projects/files/projects/documents/energy_trophy_promoting_energy_saving_behaviour_en.pdf

City of Portland Office of Sustainable Development, Green Office Guide: http://www.oregon.gov/ENERGY/cons/bus/docs/green_office_guide.pdf

Green Office Handbook: <http://eugreenoffice.eu/handbook>

MacKay, J.C.D. (2009) Sustainable Energy – Without the Hot Air. Available from: <http://withouthotair.com/>

Night Walks to identify wasteful practices: <http://www.night-hawks.eu/night-walks/>

Organizing green and climate-friendly events: http://www.klimaklub.greendependent.org/letoltheto/eng/climate_friendly_events.pdf

Putt del Pino, S., Bhatia, P. (2002) Working 9 to 5 on Climate Change:

An Office Guide, World Resources Institute. Available from: http://www.wri.org/sites/default/files/pdf/wri_co2guide.pdf

Save Energy. Save @ Municipalities: <http://www.nhsaves.com/save-municipalities/>

Rīki pamata novērtējumam un izvērtēšanai un programmu pārvaldība

Eco-mapping tool: <http://www.ecotoolkit.eu/ecomapping.php>

Checklists for offices available in different languages: <http://www.eugreenoffice.eu/checklist>

DEEP (Dissemination of Energy Efficiency Measures in the Public Buildings Sector) project, self-assessment and procurement tools: <http://deep.iclei-europe.org/index.php?id=75>

EMAS Easy – Environmental Management Systems for Small and Medium Enterprises: <http://www.emas-easy.eu/>

Virtual Learning System: http://eugreenoffice.eu/virtual_office

WWF's Best Green Office Practices: <http://www.en.bestpractices.wwf.fi/en>

WWF's Consumer Habit Questionnaire: <http://goquestionnaire.wwf.fi/survey/index.php?sid=34985&lang=en>

Grupās izveides metodes, metodes darbam ar grupām:

Open Space: <http://openspaceworld.org/wp2/>, http://www.openspaceworld.com/users_guide.htm

World Café: <http://www.theworldcafe.com/>

Fishbowl technique: https://en.wikipedia.org/wiki/Fishbowl_%28conversation%29 and <http://transitionculture.org/2008/04/04/12-tools-for-transition-no12-how-to-run-a-fishbowl-discussion/>

Transition town network tools: <https://www.transitionnetwork.org/support/12-ingredients>

Kalkulatori

Carbonfund.org's Business Calculator: <https://www.carbonfund.org/business-calculator>

CoolClimate Network's Business Calculator: <http://coolclimate.berkeley.edu/business-calculator>

Eco-footprint calculator for offices: http://www.eugreenoffice.eu/eco_footprint_calculator

Ecopassenger, the calculator that compares different transport modes: <http://www.ecopassenger.org/>

The Office Footprint Calculator: <http://www.thegreenoffice.com/carboncalculator/calculator/>

WWF Climate Calculator: <http://www.climatecalculator.net/en>

Vides marķējums

Ecolabel Index: <http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/>

EU Ecolabel: <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

EU Energy Label: <http://www.newenergylabel.com/index.php/start/>

EU organic products label: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en.htm

Fairtrade: <http://www.fairtrade.net/>

Īsfilmas

EnergyNeighbourhoods movies: http://www.energyneighbourhoods.eu/en_uk/film-competition

Blue Man Group on climate change: https://www.youtube.com/watch?v=eKBI_N3g6ro

Polar bear talking about responsibility for climate change: <https://www.youtube.com/watch?v=EDIP71Lviys>

Planned obsolescence: <https://www.youtube.com/watch?v=vfbbF3oxf-E>

Tainted tin: the deadly cost of smart phones: http://www.youtube.com/watch?v=sWepnneC4FY&feature=player_embedded

The Story of Stuff Project videos: <https://www.youtube.com/user/storyofstuffproject>

The Story of Stuff Project is changing the way we make, use, and throw away stuff so that we have a happier and healthier planet.

There's No Tomorrow: <https://www.youtube.com/watch?v=VOMWzjrRiBg&feature=youtu.be>

Top 5 tips for saving energy in your office: https://www.youtube.com/watch?v=jVYw7_cg378

Vampire energy (GOOD Magazine) <https://www.youtube.com/watch?v=zgZfry82LC4>

Filmas

Tomorrow by Melanie Laurent and Cyril Dion, 115 minutes (2017): <https://www.tomorrow-documentary.com>

The Age of Stupid by Franny Armstrong, 92 minutes (2009): <https://www.youtube.com/watch?v=ScTvxtNSY4>

An Inconvenient Truth by Davis Guggenheim, 100 minutes (2006)

In Transition 2.0: a story of resilience and hope in extraordinary times, 50 minutes (2012): <https://www.youtube.com/watch?v=FFQFBmq7X84>

Home by Yann Arthus-Bertrand, 93 minutes (2009): <https://www.youtube.com/watch?v=jqxENMKaeCU>

The End of Suburbia by Gregory Greene, 52 minutes (2004): <https://www.youtube.com/watch?v=Q3uvzcY2Xug>

The ten best movies supporting change, as chosen by Transition initiatives: <http://transitionculture.org/2012/12/05/the-top-ten-films-as-chosen-by-transition-initiatives/>

Disruption, by Kelly Nyks & Jared P. Scott, 52 minutes (2014): <https://www.youtube.com/watch?v=ktgEzXZDtmc&index=2&list=PLe3Q1TdGq2gabsZ9eYHB9PZsWgzGvozOz>

Dziesmas

Climate songs: <http://www.climatesongs.com/>

Top 8 songs about climate change: <http://music.tutsplus.com/articles/top-8-songs-about-climate-change--audio-2734>

PIELIKUMS

Šeit ir aptaujas anketas paraugs, ka varat izmantot, lai kampaņas sākumā noteiktu kolēģu zināšanu līmeni.

Sniedziet viedokli par sekojošiem apgalvojumiem, novērtējuma skalā no **1 = Nepavisam; 5 = Lielā mērā**

1. Mūsu birojs dara visu iespējamo, lai ietaupītu enerģiju ar apgaismojuma risinājumiem.
 1 2 3 4 5
2. Mēs pēc iespējas vairāk izmantojam dabīgo apgaismojumu.
 1 2 3 4 5
3. Mēs mēģinām ietaupīt tik daudz enerģijas, cik iespējams no apkures un dzesēšanas.
 1 2 3 4 5
4. Mēs pievēršam uzmanību karstā ūdens izmantošanai un mēģinām samazināt tā patēriņu.
 1 2 3 4 5
5. Mēs ļoti nopietni attiecamiem pret datoru un cita elektriskā biroja aprīkojuma enerģijas patēriņu un cenšamies samazināt elektrības izmantošanu un gaidīšanas režīma patēriņu.
 1 2 3 4 5
6. Mums ir stingri noteikumi par drukāšanu un kopēšanu, lai izvairītos no nevajadzīgas izmantošanas un vēl vairāk palielinātu enerģijas ietaupījumu.
 1 2 3 4 5
7. Biroja virtuve arī ir laba vieta, kur praktizēt enerģijas apzināšanos – mēs mēģinām nodrošināt, ka aprīkojums tiek izmantots efektīvi.
 1 2 3 4 5
8. Birojā mēs izmantojam arī atjaunojamo enerģiju.
 1 2 3 4 5
9. Organizējot un vadot pasākumus, mēs liekam lielu uzsvāru uz pasākuma vides un enerģijas taupīšanas aspektiem.
 1 2 3 4 5
10. Mūsu vadības izpratne par enerģijas izmantošanu ir izcila.
 1 2 3 4 5
11. Mūsu personāla izpratne par enerģijas izmantošanu ir izcila.
 1 2 3 4 5
12. Kopumā mūsu darba vide ir videi draudzīga un energoefektīva.
 1 2 3 4 5
13. Pēc manām domām, mēs varētu ietaupīt vairāk enerģijas ar (izskaidrojiet, kur un kā birojs varētu ietaupīt visvairāk, mainot uzvedību):
 1 2 3 4 5

.....

.....

.....

PARTNERI

Ekodoma<http://www.ekodoma.lv/>

Latvia

Coordinator**B.&S.U. Beratungs- und Service-Gesellschaft Umwelt mbH**<http://www.bsu-berlin.de>

Germany

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ**Cyprus Energy Agency (CEA)**<http://www.cea.org.cy>

Cyprus

DOOR (Society For Sustainable Development Design)<http://door.hr/>

Croatia

EUROVÉRTICE
Make Innovation Yours**EuroVértice**<http://www.eurovertice.eu/>

Spain

GreenDependent Institute<http://greendependent.org/>

Hungary

MT Partenaires Ingénierie<http://www.mt-partenaires.fr>

France

SOGESCA<http://www.sogesca.it>

Italy

ICLEI – Local Governments for Sustainability<https://iclei.org/>**Wuppertal Institut**<https://wupperinst.org>

Germany

